

DAVIS, A. (2004). *Mujeres, raza y clase*
Barcelona: Akal, p. 77-91 i 141-151
Traducció: Vicent Claramonte Sanz

CAPÍTOL 4. EL RACISME EN EL MOVIMENT SUFRAGISTA DE LES DONES

«Encara que els polítics continuen discutint sobre aquesta qüestió durant cinc o deu anys, el fet és que l'home negre, des d'una perspectiva política, encara està molt per damunt de les dones blanques i educades del país. Les dones més representatives de la nació han fet tot el possible durant els últims trenta anys per a garantir la llibertat a la persona negra, i mentre aquesta ocupava el lloc més baix de tots els éssers, vam estar disposades a secundar les seues reivindicacions. Però en aquests moments, quan les frontisses de la porta celestial als drets civils comencen lentament a cedir, la qüestió de si és el millor per a nosaltres fer-nos a un costat i observar com *Sambo* entra primer en el seu regne cobra gravetat. En la mesura que l'instint de conservació és la primera llei de la natura, ¿no seria més assenyat mantenir les nostres torxes ben enceses i quan s'òbriga la porta constitucional aprofitar-nos del fort braç i de l'uniforme blau del soldat negre per a entrar-hi al costat seu i, d'aquesta manera, crear un espai tan ample que cap classe privilegiada no pugui tancar-la mai més davant del més humil dels ciutadans de la república?

És l'hora de l'home negre. ¿I estem segures que, una vegada atrinxerat amb tots els seus drets inalienables, no pugui ser una força afegida als esforços per a mantenir-nos a ratlla? Que no heu sentit dir a *ciutadans negres* que dubtaven de l'encert d'estendre a les dones el dret al sufragi? Per què resulta que els africans són més justos i generosos que els seus iguals anglosaxons? Si no es garanteixen als dos milions de dones negres del sud els drets individuals, a la propietat, al salari i sobre els fills, la seua emancipació no és sinó una altra forma d'esclavitud. De fet, val més ser esclava d'un home blanc educat que d'un negre degradat i ignorant».¹

Aquesta carta, dirigida a l'editor del *New York Standard* i datada el 26 de desembre de 1865, la signava Elizabeth Cady Stanton. L'indiscutible racisme de les seues idees indica que la concepció de Stanton de la relació entre la batalla per a l'alliberament de les persones negres i la lluita pels drets de les dones era, en el millor dels casos, superficial. Tot indica que estava decidida a impedir que persones negres —ni més ni menys que *Sambo*— experimentaren cap progrés si això no significava que les dones blanques pogueren gaudir dels beneficis immediats que contenia un tal progrés.

La línia argumental racista, desafortunada i oportunista de la carta de Stanton al *New York Standard* suscita seriosos interrogants sobre els motius subjacents a la proposta d'unir la causa de les dones a la causa dels negres, proposta que discutiren les defensores dels drets de les dones en la primera ocasió en què tornaven a trobar-se des de les vespres de la guerra civil. Les delegades d'aquesta convenció dels drets de les dones, que va tenir lloc a la ciutat de Nova York el maig de 1866, van decidir crear l'Associació per la Igualtat de Drets (*Equal Rights Association*) a fi d'incorporar en una única campanya les

¹ Elizabeth Cady STANTON, Susan B. ANTHONY i Matilda Joslyn GAGE (ed.), *History of Woman Suffrage*, vol. 2 (1861-1876). Rochester, Nova York, Charles Mann, 1887, p. 94-95.

lluites dels negres i de les dones pel dret al sufragi. No hi ha dubte que moltes de les delegades entenien la necessitat imperiosa de compondre una unitat i que fora mútuament beneficiosa. Per exemple, Susan B. Anthony insistia que era necessari dur a terme «una ampliació del nostre programa dels drets de les dones i fer-ho en nom del que sempre ha sigut el seu esperit: un programa dels Drets Humans».² Amb tot, la influència del racisme en els actes de la convenció era inconfusible. En un dels discursos més importants dels que es van dirigir a l'audiència, el conegut abolicionista Henry Ward Beecher va sostenir que les dones blanques natives i educades tenien arguments molt més determinants per aconseguir el sufragi que no les persones negres i els immigrants, que retratava d'una manera clarament pejorativa:

Ara, col·loquem a un costat aquest gran exèrcit de dones refinades i conreades, en un altre la massa emergent d'africans emancipats i, davant de tots dos, el gran grup format pels emigrants de l'illa maragda. ¿I el nostre govern serà capaç de fer que siga segur concedir als africans i als irlandesos el sufragi? Ho és. Li ho concedirem. ¿I s'enfonsarà completament la nostra força en haver fet això? Agafem, doncs, la part més equilibrada i més ben constituïda de la nostra societat, on són aquelles a qui devem que nosaltres mateixos estiguem civilitzats, les nostres mestres, les nostres companyes, aquelles a qui acudim abans que a ningú a demanar consell en cas de tenir problemes, aquelles a qui confiem tot allò que estimem —el benestar dels fills, casa nostra, la nostra propietat, el nostre nom i la nostra reputació i, cosa que és més insondable, la nostra pròpia vida íntima, la que cap home pot encomanar a cap altre—, agafem-la i punt. «Després de tot, el que voten els irlandesos i el que voten els africans, no són elles aptes per a votar-ho?»

[...] Al meu entendre [...] és *més important que voten les dones* que no que ho facen els homes negres.³

Les observacions de Beecher revelen les profundes connexions ideològiques entre el racisme, el biaix classista i la dominació masculina mentre que les dones blanques de les quals ell s'enorgulleix es descriuen emprant el llenguatge dels estereotips sexistes prevalents.

En la primera reunió anual de l'Associació per la Igualtat de Drets celebrada el mes de maig de 1867, Elizabeth Cady Stanton va evocar clarament l'argument de Henry Ward Beecher que era molt més important per a les dones (és a dir, les dones blanques anglosaxones) rebre el dret al sufragi que per als homes negres guanyar el dret al vot.

L'home negre no comporta la introducció de cap element negre en el govern, però l'educació i l'ascens de les dones ens dotarà del poder adequat per a conduir la raça anglosaxona a una existència superior i més noble i, d'aquesta manera, per la força de l'atracció, per a elevar totes les races a un estadi fins i tot més alt del que mai es pot aconseguir mantenint l'aïllament polític dels sexes.⁴

La qüestió més important en aquesta convenció era la concessió imminent del dret al vot als homes negres i, en definitiva, si els qui defensaven els drets de les dones accedirien a donar suport al seu dret al sufragi encara que les dones no pogueren aconseguir el vot simultàniament. Elizabeth Cady Stanton i altres persones que compartien amb ella la idea que el vot col·locaria els homes negres per damunt de les dones blanques —ja que, als seus ulls, l'emancipació havia fet que les persones negres foren *iguals* a elles— estaven rotundament en contra del sufragi masculí negre. Malgrat això, hi havia qui jutjava que

² *Ibidem*, p. 172.

³ *Ibidem*, p. 159.

⁴ *Ibidem*, p. 188.

l'abolició de l'esclavitud no havia abolit l'opressió econòmica de les persones negres i que, per tant, aquestes tenien una necessitat urgent i especial d'assolir el poder polític. En contra de la lògica de Stanton, Abby Kelly Foster va formular les preguntes següents:

Posseïm un veritable sentit de la justícia? ¿No estem sent insensibles a un sentiment humanitari si aspirem a posposar la seua protecció enfront de les calamitats presents i de l'esclavitud futura fins al moment en què les dones obtinguen drets polítics?⁵

Amb l'esclat de la guerra civil, Elizabeth Cady Stanton havia instat els seus col·legues feministes perquè durant el temps que durara la guerra dedicaren l'energia a la campanya contra l'esclavitud. Més tard va sostenir que les defensores dels drets de les dones havien comès l'error estratègic de subordinar-se a la causa de l'abolicionisme. En la seua obra *Reminiscences*, quan es refereix als «sis anys en què [les dones] havien deixat aparcades les seues pròpies reivindicacions davant de les dels esclaus del Sud»⁶, va reconèixer que en els cercles republicans havien sigut summament elogiades pel seu activisme patriòtic. «Però quan els esclaus van ser emancipats», se'n lamentava,

[...] i quan aquestes dones van sol·licitar ser degudament reconegudes en la reconstrucció com a ciutadanes de la república, és a dir, iguals davant de la llei, totes aquestes virtuts sublimes es van evaporar com la rosada sota el primer sol del matí.⁷

Al seu parer, la màxima que es desprenia de les experiències de les dones —és a dir, de les dones blanques— durant la guerra civil, era que mai no haurien hagut de «treballar per a secundar els esforços de l'home i per a enaltir el sexe masculí per damunt del seu propi».⁸

L'anàlisi de Stanton de les condicions regnants en concloure la guerra acusava una forta ingenuïtat política, la qual cosa suposava que ella era més vulnerable que mai a la influència de la ideologia racista. Immediatament després del triomf de l'exèrcit de la Unió sobre els seus contrincants confederats, ella i les seues col·laboradores van insistir que el Partit Republicà els recompensara els esforços que havien desplegat durant la guerra. La recompensa que exigien era el sufragi femení, actuaren com si haguera existit un acord previ i com si les defensores dels drets de les dones hagueren lluitat per la derrota de l'esclavitud amb el convenciment que la seua recompensa seria el vot.

Naturalment, després que la Unió va obtenir la victòria, els republicans no van donar suport al sufragi femení. Però la raó més important perquè això ocorreguera no descansa en el fet que foren *homes*. Més exactament, responia al fet que, com a polítics, estaven compromesos amb els interessos econòmics dominants en aquella època. En la mesura que la contesa militar entre el Nord i el Sud va ser una guerra per a enderrocar la classe propietària d'esclaus meridional, va ser una guerra lliurada, fonamentalment, en interès de la burgesia del Nord, és a dir, dels joves i entusiastes capitalistes industrials que havien trobat en el Partit Republicà un instrument d'expressió política. L'objectiu d'aquests capitalistes del Nord era controlar econòmicament tota la nació i, per tant, la seua lluita con-

⁵ *Ibidem*, p. 216.

⁶ E. C. STANTON, *Eight Years and More: Reminiscences 1815-1897*, *op. cit.*, p. 240.

⁷ *Ibidem*, p. 240-241.

⁸ *Ibidem*, p. 241.

tra el règim esclavista del Sud no significava que donaren suport a l'alliberament dels homes o dones negres com a éssers humans.

De la mateixa manera que el sufragi femení no fou inclòs en l'agenda postbèl·lica del Partit Republicà, tampoc els drets polítics inalienables de les persones negres no foren objecte de cap preocupació real per part d'aquests mateixos polítics victoriosos. El fet que assumiren la necessitat d'estendre el vot al Sud als homes recentment emancipats no implicava que afavoriren els homes negres sobre les dones. El sufragi masculí per als negres, tal com es va explicitar en la catorzena i quinzena esmenes constitucionals proposades pels republicans, va ser un moviment tàctic dissenyat per a assegurar l'hegemonia política del Partit Republicà en el caòtic Sud de postguerra. El líder republicà al Senat, Charles Sumner, havia sigut un apassionat defensor del sufragi femení fins que el període de postguerra va dur un canvi sobtat en la seua actitud. L'extensió del vot a les dones, insistia ell aleshores, era una demanda *inoportuna*.⁹ En altres paraules, «els republicans no volien que res interferira en la seua carrera per a guanyar dos milions de vots negres per al partit».¹⁰

Quan els republicans ortodoxos es van oposar a la demanda postbèl·lica del sufragi femení amb l'eslògan «És l'hora dels negres», en realitat el que deien entre dents era: «És l'hora de guanyar dos milions de vots per al nostre partit». Així i tot, Elisabeth Cady Stanton i els seus seguidors semblaven creure que era l'*hora de l'home* i que els republicans estaven disposats a ampliar als homes negres tots els privilegis del domini masculí. Quan en la Convenció per la Igualtat de Drets celebrada en 1867, un delegat negre li va preguntar si aprovava l'extensió del vot als homes negres encara que no es concedira el dret al sufragi a les dones, va contestar:

[...] la meua resposta és que no. No confiaria els meus drets a un home degradat i oprimat que seria més despòtic [...] del que mai ho hagen sigut els nostres governants anglosaxons.¹¹

Indubtablement, el principi d'unitat subjacent a la creació de l'Associació per la Igualtat de Drets restava fora de tota sospita. El fet que Frederick Douglass acceptara ocupar el càrrec de covicepresident juntament amb Elizabeth Cady Stanton —i Lucretia Mott, que va ser escollida presidenta de l'associació— simbolitzava el caràcter sincer d'aquesta cerca d'unitat. No obstant això, sembla que Stanton i algunes de les seues col·laboradores van percebre l'organització com un mitjà per a assegurar que els homes negres no rebrien el dret al vot llevat que, i fins que, les dones blanques foren també les destinatàries d'aquest dret. Quan l'associació va decidir fer campanya per a promoure l'aprovació de la catorzena esmena —per la qual es restringia el repartiment dels representants al Congrés i al col·legi electoral entre els estats de la Unió segons el nombre de ciutadans *masculins* privats del dret a votar en cada estat en les eleccions federals—, aquestes mateixes dones blanques es van sentir profundament traïdes. Després que l'associació votara a favor de donar suport a la quinzena esmena, que prohibia basar-se en la raça, en el color de pell o en una condició prèvia de servitud per a negar als ciutadans el dret al vot, la fricció interna va esclatar en una oberta i exaltada disputa ideològica. Eleanor Flexner ho va exposar de la manera següent:

⁹ M. GURKO, *The Ladies of Seneca Falls: the Birth of the Women's Rights Movement*, *op. cit.*, p. 213.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ E. C. STANTON et al. (ed.), *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 214.

La indignació (de Stanton) i de la senyoreta Anthony no tenia límits. Aquesta última va prometre: «Abans de defensar o d'exigir el vot per al negre i no per a la dona em tallaria el braç dret». La senyoreta Stanton va fer al·lusions pejoratives a *Sambo* i a la concessió del vot als «africans, als xinesos i a tots els estrangers ignorants quan trepitgen les nostres costes». I va advertir que la defensa republicana del sufragi masculí «crea un antagonisme entre els homes negres i totes les dones que culminarà en tremendes atrocitats contra el sexe femení, especialment als estats meridionals».¹²

La qüestió de si la crítica a la catorzena i quinzena esmenes expressada per les líders del moviment pels drets de les dones era justificada o no continua sent debatuda. Però hi ha una cosa que sembla clara: la defensa que van fer dels seus propis interessos com a dones blanques de classe mitjana, de manera sovint egoista i elitista, exposava la naturalesa feble i superficial de la seua relació amb la campanya postbèlica a favor de la igualtat racial. La veritat és que les dues esmenes exclouien les dones del nou procés de concessió del dret a votar i que, per tant, elles les jutjaven perjudicials per als seus objectius polítics. I la veritat, també, és que consideraven que la seua defensa del sufragi era tan concloent com la dels homes negres. Malgrat això, el fet d'articular la seua oposició amb arguments que apel·laven als privilegis de la supremacia blanca, va revelar fins a quin punt continuaven estant indefenses, fins i tot després d'anys d'implicació en causes progressistes, davant de la perniciosa influència ideològica del racisme.

Tant Elizabeth Cady Stanton com Susan B. Anthony van interpretar la victòria de la Unió com una *vertadera* emancipació per als milions de persones negres que havien sigut víctimes del règim esclavista meridional. Van assumir que l'abolició del sistema esclavista elevava les persones negres a una posició dins de la societat estatunidenca comparable, en gairebé tots els aspectes, a la de les dones blanques de classe mitjana.

En virtut de la Llei d'emancipació i de la Declaració de Drets Civils, els negres i les dones ara tenien el mateix estatus civil i polític i, igualment, només necessitaven el dret al sufragi.¹³

La hipòtesi segons la qual gràcies a l'emancipació els antics esclaus ara eren iguals que les dones blanques i, per consegüent, que els dos grups necessitaven en la mateixa mesura el vot per a la culminació de la seua igualtat en la societat, ignorava l'absoluta precarietat sobre la qual durant el període postbèlic se sostenia la *llibertat* guanyada fa poc per les persones negres. A pesar que les cadenes de l'esclavitud s'havien trencat, les persones negres encara sofrien les penalitats de la privació econòmica i s'enfrontaven a la violència de grups racistes amb una intensitat desconeguda fins llavors, ni tan sols durant l'esclavitud.

Segons Frederick Douglass, la llibertat només s'havia aconseguit nominalment. La vida quotidiana de les persones negres al Sud encara traspuava esclavitud. Per a ell, només hi havia una manera de consolidar i garantir la nova condició *lliure* d'aquelles: «L'abolició de l'esclavitud comporta que l'home negre haja obtingut el vot».¹⁴

¹² E. PLEXNER, *Century of Struggle: the Women's Rights Movement in the US*, *op. cit.*, p. 144.

¹³ R. ALLEN, *Reluctant Reformers*, *op. cit.*, p. 143.

¹⁴ P. FONER, *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, *op. cit.*, p. 167. Aquest passatge està extret d'un discurs titulat "The Need for Continuing Anti-Slavery Work" pronunciat per Douglass en la trentadocena reunió anual de l'American Anti-Slavery Society, celebrada el 9 de maig de 1865, i publicat originalment al *Liberator* el 26 de maig de 1865.

Sobre aquesta afirmació descansava la insistència de Douglass que en aquell moment històric específic la lluita pel sufragi dels negres havia de tenir una prioritat *estratègica* i anteposar-se a l'esforç per aconseguir el vot de les dones. Frederick Douglass considerava el sufragi com una arma indispensable que podria concloure el procés inacabat de posar punt final a l'esclavitud. Quan defensava que el sufragi femení era momentàniament menys urgent que l'extensió del vot als homes negres, fet i fet, no defensava el domini masculí negre. Certament, Douglass no estava lliure de la influència de la ideologia masclista i les controvertides formulacions del seu argument sovint deixen un poc a desitjar, però l'essència de la seua teoria sobre que el sufragi dels negres era una prioritat estratègica no era, en absolut, contrària a les dones.

Frederick Douglass sostenia que sense el vot, les persones negres del Sud serien incapaces de fer cap avanç econòmic real.

Sense el dret a participar en les eleccions, la persona negra és, políticament, una esclava encara. La propietat de l'individu s'ha abolit, però si restaurem els estats meridionals sense adoptar aquesta mesura (és a dir sense el vot), instaurarem el dret a la propietat dels negres a favor de la comunitat en què viuen.¹⁵

La necessitat de derrotar l'opressió econòmica suportada en el període postbèl·lic no era l'única raó per la qual les persones negres necessitaven urgentment reclamar el vot. La violència, perpetuada per les turbes enfervorides per aquells que pretenien beneficiar-se de la mà d'obra dels antics esclaus, continuaria tret que les persones negres aconseguiren el poder polític. En un dels primers debats entre Frederick Douglass i les defensores del sufragi femení dins de l'Associació per la Igualtat de Drets, Douglass va insistir que el dret al sufragi de les persones negres era prioritari perquè «per a nosaltres, la privació del vot significa esclats de violència a Nova Orleans, significa esclats de violència a Memphis i significa esclats de violència a Nova York».¹⁶

Els disturbis de Memphis i de Nova Orleans van ocórrer el maig i juliol de 1866, a penes un any abans del debat entre Douglass i les dones blanques. Una comissió del Congrés dels Estats Units va recollir el següent testimoniatge d'una dona negra alliberada feia poc que va ser víctima de la violència de Memphis:

Els vaig veure matar el meu marit [...]; li van disparar al cap mentre estava en el llit, malalt [...]; hi havia entre vint i trenta homes que van entrar a casa [...]; el van fer alçar-se i eixir per la porta [...]; li van preguntar si havia sigut soldat [...]. Llavors un es va apartar [...] li va posar la pistola vora el cap i va disparar tres vegades [...]; quan el meu marit va caure, va fer un gest d'arrossegar-se i va mirar com si intentara tornar a entrar a casa; li van dir que, si no s'afanyava i es moria, li tornarien a disparar.¹⁷

Tant a Memphis com a Nova Orleans, persones negres i alguns radicals blancs havien sigut assassinats i ferits. En les dues massacres, les turbes que van incendiar escoles, esglésies i residències de persones negres també van violar, en solitari o en grup, les dones

¹⁵ *Ibidem*, p. 17.

¹⁶ *Ibidem*, p. 41.

¹⁷ H. APITHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 2, *op. cit.*, p. 553-554. *Memphis Riots and Massacres*, informe núm. 101, House of Representatives, 39th Cong., 1st Sess. (Serial # 1247), p. 160-161 i 222-223.

negres que es creuaven en el seu camí. Aquests dos disturbis succeïts al Sud havien sigut presagiats per la violència desfermada a Nova York en 1863, quan les forces proesclavistes oposades a l'allistament al Nord van instigar una onada de violència que va causar la mort a vora mil persones.¹⁸

En vista de la violència generalitzada al Sud i del terror patit pels pobladors negres, la insistència de Frederick Douglass que aquests tenien una necessitat més urgent de convertir-se en una força electoral que les dones blanques de classe mitjana era lògica i convincent. La població exesclava encara estava subjecta a una lluita per a defensar la seua vida i, als ulls de Douglass, únicament el vot podria assegurar-los la victòria. Per contra, les dones blanques de classe mitjana, els interessos de les quals representaven Elizabeth Cady Stanton i Susan B. Anthony, no podien replicar que la seua vida estiguera físicament amenaçada. Elles no estaven immerses en una autèntica guerra pel seu alliberament com sí que ho estaven els homes i dones negres al Sud. I, de fet, per a aquests, la victòria de la Unió no va significar realment que la violència de la guerra s'haguera detingut per complet. En paraules de W. E. B. DuBois:

Sempre és difícil parar una guerra, i doblement difícil una guerra civil. De manera inevitable, quan els homes han estat molt de temps entrenats per a la violència i l'assassinat, quan arriba la pau, aquesta rutina es projecta en la vida civil i el resultat és el crim, el caos i la convulsió social.¹⁹

Segons DuBois, molts observadors de la situació creada en finalitzar la guerra van percebre que «els ciutadans meridionals aparentment havien reconduït la seua ira contra el govern federal cap a les persones de color».²⁰

En 1866, en al·lusió a Alabama, Mississipí i Louisiana, es deia: «Allí, la vida d'un negre no val molt. En vaig conèixer un que rebé un tir a la cama quan anava muntat en una mula perquè a un canalla li costava més esforç demanar-li que s'apartara que pegar-li un tir».²¹

La situació que prevalia per als habitants negres d'aquest Sud de postguerra era la d'un estat d'emergència. Malgrat la ingenuïtat que podia haver tingut Douglass respecte a la força potencial del vot dins dels marges del Partit Republicà, la seua aproximació a la qüestió del sufragi negre no formava part d'un joc polític. Per a ell, el vot no era un mitjà d'assegurar l'hegemonia del Partit Republicà al Sud, sinó, bàsicament, una mesura de supervivència, és a dir, un mitjà per a garantir-la al gruix del seu poble.

Les representants del moviment pels drets de les dones del període posterior a la guerra tendien a considerar el vot com una fi en si mateixa. A partir de 1866 semblava que qualsevol que afavorira la causa del sufragi femení, per molt racistes que foren les seues motivacions, era un recluta valuós per a la campanya de les dones. Ni tan sols Susan B. Anthony detectava contradicció aparent en el fet que un congressista que admetia ser supremacista blanc defensara el sufragi femení. Però efectivament, i per a gran consternació de Frederick Douglass, Anthony elogiava públicament el congressista James Bro-

¹⁸ W. Z. FOSTER, *The Negro People in American History*, op. cit., p. 261.

¹⁹ W. E. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, Cleveland i Nova York, Meridian Books, 1964, p. 670.

²⁰ *Ibidem*, p. 671.

²¹ *Ibidem*, p. 672.

oks, antic editor d'un diari proesclavista.²² Encara que el seu suport al sufragi femení era clarament un moviment tàctic per a contrarestar l'emparedat republicana al sufragi negre, Susan B. Anthony i els seus col·legues van elogiar Brooks calorosament.

El Partit Demòcrata, que tenia la representació dels interessos de l'antiga classe esclavista, pretenia evitar que es concedira el vot a la població masculina negra del Sud. Així doncs, molts líders d'aquest partit defensaven el sufragi femení amb la intenció deliberada d'atacar els opositors republicans. La conveniència es va convertir en una consigna per a aquests demòcrates, la preocupació dels quals per la igualtat de les dones estava imbuïda de la mateixa falta d'honestedat que el suport que declaraven els republicans al sufragi dels homes negres. Possiblement, si Elizabeth Cady Stanton i Susan B. Anthony hagueren analitzat més acuradament la situació política del període posterior a la guerra civil, no haurien estat tan disposades a aliar-se en la campanya sufragista amb l'infame George Francis Train. L'eslògan d'aquest demòcrata obertament racista era: «La dona primer i el negre darrer; aquest és el meu programa».²³ Quan Stanton i Anthony es van reunir amb Train a Kansas durant la campanya de 1867, ell es va oferir a cobrir totes les despeses d'una extensa gira de conferències per a tots tres. «La majoria dels nostres amics van pensar que es tractava d'un error garrafal», va escriure Elizabeth Cady Stanton:

Però el resultat va demostrar que no va ser així. En aquella època, el senyor Train estava pletòric i era un cavaller tant en l'aspecte com en les maneres; ni fumava, ni mastegava xiclet, ni bevia ni era fartó. Tenia grans dots d'orador i d'actor.²⁴

Tal com Stanton reconeix en les seues *Reminiscences*, a George Francis Train també el descrivien com un «titella pertorbat i llunàtic».²⁵

Està tan desposseït de principis com de seny [...] Pot ser que siga útil per a atraure l'atenció de l'audiència, però com ho seria un cangur, un goril·la o un hipopòtam».²⁶

Aquesta era l'opinió que William Lloyd Garrison tenia de Train i que compartien personalitats com Lucy Stone i Henry Blackwell. Però Stanton i Anthony no tenien suport i Train estava disposat a ajudar-les, de manera que el van acollir amb els braços oberts. Gràcies a la seua ajuda financera van fundar un diari que, cedint als seus precés, es va dir *Revolution*. L'encapçalament del diari, també davant la seua insistència, deia: «Als homes, els seus drets, i res més; a les dones, els seus drets, i ni més ni menys».²⁷

²² D'acord amb Philip Foner: «Douglass va criticar els elogis que Susan Anthony va dedicar a la defensa del sufragi femení que James Brooks va fer al Congrés indicant que, simplement, es tractava del “truc de l'enemic per a atacar i posar en perill el dret dels homes negres”. Brooks, editor que va ser del *New York Express*, un diari desprietat amb les persones negres i amb un ideari proesclavista, anava raspallant les líders del moviment de dones a fi de garantir que li donaren suport en la seua oposició al sufragi negre. Douglass va advertir que si les dones no s'adonaven d'aquests estratagemes dels antics propietaris d'esclaus i dels seus aliats del nord, “hi hauria problemes en la nostra família”». Philip Foner, *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, *op. cit.*, pàg. 41-42.

²³ E. C. STANTON et al. (ed.), *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 245.

²⁴ E. C. STANTON, *Eight Years and More: Reminiscences 1815-1897*, *op. cit.*, p. 256.

²⁵ M. GURKO, *The Ladies of Seneca Falls: The Birth of the Women's Rights Movement*, *op. cit.*, p. 223.

²⁶ *Ibidem*, p. 223-224.

²⁷ *Ibidem*, p. 221. Vegeu també, E. C. STANTON, *Eight Years and More: Reminiscences 1815-1897*, *op. cit.*, p. 256.

Poc abans que es fera la convenció de l'Associació per la Igualtat de Drets l'any 1869, ja s'havia aprovat la catorzena esmena, segons la qual, únicament els ciutadans homes estaven legitimats a votar de manera incondicional. La quinzena esmena, que prohibia la privació del vot basant-se en la raça, el color de la pell o en condicions anteriors de servitud de les persones (però no del sexe!), estava a punt d'assolir el rang de llei. En l'agenda d'aquesta convenció de l'associació s'havia previst que s'aprovara. Com que les principals defensores del sufragi femení s'oposaven aferrissadament a adoptar aquesta posició, era clar que inevitablement s'obriria un cisma. Encara que les delegades van reconèixer que probablement aquesta seria l'última reunió de l'associació, Frederick Douglass va fer una crida d'última hora a les seues germanes blanques:

Quan les dones, pel fet de ser dones, siguen tretes a rossegons de casa i penjades dels pals de la llum, quan els arranquen els infants dels braços i els esclafen els cranis sobre la calçada, quan si-guen insultades i ultratjades a cada pas, quan s'enfronten al perill que els cremen la casa amb elles dins, quan no es permeta que els fills vagen a escola, llavors tindran la mateixa urgència per a obtenir el vot.²⁸

Per cru i controvertit que possiblement haja sigut aquest argument, enclou una lucidesa inconfusible. La seua vívida recreació visual demostrava que els antics esclaus negres sofrien una opressió que era qualitativament i brutalment diferent de la crítica situació en què es trobaven les dones blanques de classe mitjana.

Quan Frederick Douglass va defensar l'aprovació per part de l'Associació per la Igualtat de Drets de la quinzena esmena, no aconsellava als qui li donaven suport que desestimaren completament la petició del sufragi femení. Per contra, la moció que va signar demanava una ratificació entusiasta de «l'extensió del sufragi a un dels grups privats fins ara del dret a votar, com un pas encoratjador cap al triomf de la nostra idea global».²⁹ Frederick Douglass albirava l'aprovació de la quinzena esmena com la «culminació de la meitat de les nostres peticions»³⁰ i la base per a impulsar «les nostres energies perquè la següent esmena garantisca els mateixos drets sagrats sense restringir-los per motius sexuals».³¹

Dos anys abans, Sojourner Truth tal vegada s'hauria oposat a la postura adoptada per Frederick Douglass. En la convenció de l'Associació per la Igualtat de Drets de 1867 es va oposar a la ratificació de la catorzena esmena perquè, efectivament, negava el dret al vot a les dones *negres*:

S'ha aixecat una gran agitació entorn del fet que els homes negres obtinguen els seus drets i no se sent ni una sola paraula sobre les dones de color. Però si els homes de color aconseguen obtenir els seus drets i les dones de color no, vostès seran testimonis de com ells es fan els amos de les dones i la situació serà exactament igual de perniciosa que abans.³²

²⁸ E. C. STANTON (ed.) et al., *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 382.

²⁹ Philip FONER, *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, *op. cit.*, p. 44.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² E. C. STANTON (ed.) et al., *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 222. Vegeu, també, G. LERNER, *Black Women in White America: A Documentary History*, *op. cit.*, p. 569.

En concloure la reunió de l'associació de 1869, Sojourner Truth havia reconegut el perillós racisme que subjeia en l'oposició de les feministes al sufragi masculí negre. En paraules de Frederick Douglass, la posició dels qui donaven suport a Stanton i Anthony era que «no es concedira a cap negre el dret a votar mentre no fora atorgat a la dona».³³ Quan Sojourner Truth insistia en «si esqueres l'ham del sufragi amb una dona, de segur que el que pesques és un negre»,³⁴ feia un altre greu advertiment sobre l'amenaçadora influència de la ideologia racista.

La crida a la unitat de Frederick Douglass al voltant de la ratificació de la quinzena esmena també la secundava Frances E. W. Harper. Aquesta destacada poetessa negra i principal defensora del sufragi insistia que la concessió del dret a votar als homes negres era massa vital per a tot el seu poble perquè s'arriscara a perdre'l en un moment tan crític. «Quan es tractava de la raça, deixava passar la qüestió intranscendent del sexe».³⁵ En el discurs que va pronunciar en l'última convenció de l'associació, Harper va apel·lar a les seues germanes blanques perquè donaren suport a la lluita del seu poble per l'alliberament.

Frances E. W. Harper i Sojourner Truth eren una minoria enfront de les dones a qui no havia convençut la crida a la unitat de Frederick Douglass. Elizabeth Cady Stanton i Susan B. Anthony formaven part d'aquelles que van defensar amb èxit la dissolució de l'Associació per la Igualtat de Drets. Poc després van constituir l'Associació Nacional pel Sufragi Femení (National Woman Suffrage Association). Per la seua banda, Julia Ward Howe es va unir a Lucy Stone i el seu marit, que havien defensat dins de la desapareguda associació la ratificació de la quinzena esmena, per a fundar l'Associació Americana pel Sufragi Femení (American Woman Suffrage Association).

La dissolució de l'Associació per la Igualtat de Drets va posar punt final a l'aliança feble, encara que potencialment poderosa, entre el moviment d'alliberament negre i el de les dones. No seria just amb feministes com Stanton i Anthony ometre el fet que els homes abolicionistes que havien integrat aquesta associació no sempre van ser advocats exemplars de la igualtat sexual. De fet, alguns dels líders masculins de l'associació defensaven rotundament postures masculistes. El líder negre George Downing estava, de fet, buscant un enfrontament quan va proclamar que era ni més ni menys que voluntat divina que l'home havia de dominar la dona.³⁶ Encara que el sexisme de Downing era absolutament inexcusable, la resposta racista de Cady Stanton no estava més justificada:

Quan el senyor Downing em fa la pregunta de si estic disposada a acceptar que l'home de color tinga dret a votar abans que les dones, la meua resposta és que no. No lliuraria els meus drets a un home degradat i oprimit que seria més despòtic amb el poder de governar del que mai ho hagen sigut els nostres governants anglosaxons. Si les dones encara han de ser representades per homes,

³³ P. FONER, *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, *op. cit.*, p. 212 (carta a Josephine Sophie White Griffin, Rochester, 27 de setembre de 1968).

³⁴ E. C. STANTON (ed.) et al., *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 928. Sojourner Truth criticava l'enfocament de Henry Ward Beecher sobre la qüestió del sufragi. Vegeu, també, l'anàlisi de R. Allen, *Reluctant Reformers*, *op. cit.*, p. 148.

³⁵ E. C. STANTON (ed.) et al., *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 391. Frances E. W. Harper va advertir l'existència dels perills del racisme en descriure un cas ocorregut a Boston quan seixanta dones van abandonar el seu lloc de treball a fi de protestar per la contractació d'una dona negra (p. 392).

³⁶ R. ALLEN, *Reluctant Reformers*, *op. cit.*, p. 145.

llavors la meua opinió és que deixem portar les regnes de l'Estat només al model més elevat de masculinitat.³⁷

Encara que els homes negres que pertanyien a l'Associació per la Igualtat de Drets no podien atribuir-se un historial irreprotxable com a advocats de la igualtat de les dones, manifestacions com la de Downing no justificaven la conclusió que els homes negres, en general, serien més *despòtics* respecte a les dones que els homòlegs masculins blancs. A més, el fet que els homes negres també pogueren donar mostres d'actituds sexistes, difícilment era una raó de pes per a retenir l'avanç de tota la lluita per l'alliberament negre.

En algunes ocasions, Frederick Douglass també va adoptar una postura conformista amb els tòpics i els estereotips prevalents associats a les dones. Però els seus comentaris, ocasionalment sexistes, no van ser mai tan intolerables perquè puguen restar valor a les seues contribucions a la batalla pels drets de les dones en general. D'acord amb l'opinió generalitzada dels historiadors, Frederick Douglass continua sent el defensor masculí de l'emancipació de les dones més important del segle XIX. Si Douglass és mereixedor d'alguna crítica seriosa per la seua conducta en la controvèrsia suscitada sobre la catorzena i quinzena esmenes, no és pas pel suport al sufragi masculí negre, sinó per la fe aparentment indestructible en el poder del vot dins dels confins del Partit Republicà.

No hi ha dubte que els negres necessitaven el vot, fins i tot si el clima polític regnant impedia que les dones (tant blanques com negres) guanyaren simultàniament el seu dret al vot. La dècada de la Reconstrucció Radical al Sud, basada en el nou vot negre, va ser un període d'un progrés incomparable tant per als antics esclaus com per als blancs pobres.³⁸ No obstant això, el Partit Republicà estava bàsicament en contra de les demandes revolucionàries de la població negra del Sud i, una vegada que els capitalistes del Nord van establir la seua hegemonia al Sud, el Partit Republicà, que representava els interessos dels capitalistes, va participar en la privació sistemàtica del vot de les persones negres en aquella part del país.³⁹ Encara que Frederick Douglass va ser el defensor vuitcentista més

³⁷ E. C. STANTON (ed.) et al., *History of Woman Suffrage*, vol. 2, *op. cit.*, p. 214. Vegeu també R. ALLEN, *Reluctant Reformers*, *op. cit.*, p. 146.

³⁸ Quan es va acabar la guerra civil, en 1865, va començar un període en la història dels Estats Units conegut com la Reconstrucció, que es prolongà fins a 1877, caracteritzat per la permanència en el govern del Partit Republicà i, des de 1867, per l'ala radical d'aquest partit. En acabar la guerra, no sols s'havia exacerbat la bretxa que separava el Nord del Sud, perquè el primer havia experimentat un creixement econòmic considerable mentre que el Sud estava pràcticament arruïnat, sinó que hi havia una llarga llista de qüestions pendents respecte a l'organització interna de l'estat federal una vegada derrotats els confederats que va determinar que totes les decisions encaminades a la suposada reconstrucció del país foren font d'infinat de batalles de poder. En aquest sentit, la qüestió de la concessió del vot als negres esdevingué l'eix del qual depenia no sols la continuïtat en el poder del Partit Republicà en un estat o altre i, per tant, en el govern de Washington, sinó també la força vinculant del govern federal per a imposar a un estat les seues normes internes, en aquest cas electorals i les relatives a la reconstrucció. Malgrat la inestabilitat política d'aquests anys, no sols entre els partits polítics i entre els mateixos estats, sinó també dins de cada estat, en el període comprès entre 1867 i 1877, l'ala radical republicana va impulsar l'aprovació de la catorzena esmena en 1868, que sancionava la igualtat davant la llei de les persona negres, de la quinzena en 1870, que va permetre als homes negres poder votar, i la Llei de drets civils en 1875, que va declarar el dret de tots els ciutadans a accedir als serveis públics en condicions d'igualtat. A més a més, com a mesura d'urgència per a gestionar els assumptes relatius als esclaus que havien sigut alliberats, es va crear l'Oficina de Lliberts (vegeu el cap. 6, n. 35) [n. de la t.].

³⁹ Totes les mesures encaminades a millorar la posició social dels negres al Sud adoptades durant el període de la Reconstrucció es van anar erosionant fins a quedar pràcticament invalidades abans d'acabar el segle XIX. Després de la guerra civil, el Sud estava completament desolat, les plantacions abandonades, les fàbriques paralizades i la xarxa de transports completament desorganitzada, de manera que el seu ressorgiment depenia, bàsicament, de l'arribada de capital, és a dir, del Nord, i d'una força de treball barata, és a dir, dels antics esclaus, ja que l'esclavitud havia sigut abolida. A fi de frenar el progressiu alliberament d'aquests ciutadans, albirat durant el període de la Reconstrucció Radi-

brillant de l'alliberament de les persones negres, no va entendre plenament els compromisos capitalistes del Partit Republicà, per a qui el racisme es va tornar no menys convenient del que ho havia sigut l'impuls inicial del sufragi per a l'home negre. La veritable tragèdia de la polèmica entorn del sufragi dins de l'Associació per la Igualtat de Drets és que possiblement la visió de Douglass de la concessió del vot com una quasi panacea per a les persones negres alimentava l'esmolat racisme de la postura de les feministes respecte del sufragi femení.

cal, a més de l'aparició de linxaments i de violència de grups racistes organitzats, els estats meridionals van aprovar un seguit de normes dirigides a fer inaplicables els drets obtinguts per les persones negres, a les quals es va sumar l'actuació dels tribunals, que van prendre la mateixa direcció. Totes aquestes mesures i actuacions es van dur a terme sense la més mínima oposició des del Nord. Per exemple, el linxament no va ser criminalitzat fins després de la Segona Guerra Mundial [n. de la t.].

CAPÍTOL 5. EL SIGNIFICAT DE L'EMANCIPACIÓ PER A LES DONES NEGRES

«Malcít sigui Canaan!», van cridar els sacerdots hebreus. «Que siga esclau dels esclaus dels seus germans.» [...] No són serfs els negres? *Ergo!* Sobre aquest mite espiritual es va alçar l'anacronisme de l'esclavitud estatunidenca i ací resideix la degradació que va convertir en criats i inferiors aquest noble poble de color.

[...] Quan va arribar l'emancipació [...], el servei domèstic havia perdut atractiu per al negre. El camí de la salvació per a la multitud emancipada del seu poble ja no travessava la porta de la cuina amb el seu ampli vestibul i els patis de columnes al fons. Descansava, com tot negre sabia i sap, a fugir de la servitud.¹

Després de vint-i-cinc anys de *llibertat*, una gran quantitat de dones negres encara treballava al camp. Les que havien assolit la *casa gran* van trobar que tenien les portes tancades i barrades a noves oportunitats, tret que, per exemple, preferiren llavar a sa casa la roba d'unes quantes famílies blanques en lloc de fer diverses tasques domèstiques per a una de sola. Només una proporció infinitesimal de dones negres havia aconseguit escapar del camp, de la cuina o de les bugaderies. Segons les dades del cens, en 1890 hi havia 2,7 milions de dones negres joves de més de deu anys. Més d'un milió treballava per un salari: el 38,7% en l'agricultura, el 30,8% en el servei domèstic en domicilis particulars, el 15,6% en faenes de bugaderia i un insignificant 2,8% en la indústria.² Les poques que van trobar faena en aquest sector normalment exercien les tasques més brutes i pitjor pagades. A més, en realitat, no havien assolit un avanç significatiu, perquè les seues mares esclaves també havien treballat a les fàbriques de cotó, a les refineries de sucre i, fins i tot, a les mines. Per a les dones negres de 1890, la llibertat degué semblar un futur més remot del que suposaven al final de la guerra civil.

Igual que durant l'esclavitud, les dones negres que treballaven en l'agricultura com a parceres, com a agricultores arrendatàries o braceres no estaven menys oprimides que els homes juntament amb els quals treballaven durant tota la jornada. Sovint, eren obligades a signar *contractes* amb els propietaris de les terres que tractaven de reproduir les condicions prebèl·liques. La data d'expiració del contracte sovint era una pura formalitat, atès que els amos de les terres podien reclamar que els treballadors els devien més diners que l'equivalent al període de treball preestablit. En el context posterior a l'emancipació, una gran majoria dels negres, tant homes com dones, es trobava en un estat de servitud indefinida. Els parcers, que pretesament eren propietaris del producte de la seua faena, no estaven en una situació preferible a la dels bracers estrictes.³ Aquells que *arrendaven* terres immediatament després de l'emancipació rarament posseïen diners per a afrontar els pagaments de la renda o per a satisfer altres necessitats abans d'obtenir la primera collita.

¹ W. E. B. DUBOIS, *Darkwater*, *op. cit.*, p. 113.

² B. WERTHEIMER, *We Were There: The Story of Working Women in America*, *op. cit.*, p. 228.

³ Al Sud postbèl·lic, molt poques persones antigues esclaves tenien diners per a comprar les seues pròpies terres i molt pocs propietaris per a pagar qui les treballara. En aquest context, el sistema d'organització de la força de treball agrícola que va predominar va ser el de l'arrendament de terres articulat, bàsicament, en dos tipus de contractes de parceria. En el primer, una persona assumia la producció d'una parcel·la a canvi d'una sèrie de béns, com casa, eines, llavors, etc., i una part de la collita. En el segon, el contracte únicament es referia al cultiu de la terra i el propietari tenia dret a quedar-se una part de la collita prèviament acordada. D'una banda, les dues opcions significaven que el propietari no abandonava en cap moment el seu vincle amb la terra i pressionava constantment perquè la producció augmentara. De l'altra, els dos sistemes obligaven a haver de dependre de crèdits constants a càrrec de les collites futures i dels preus de venda marcats pels majoristes locals [n. de la t.].

Tant els amos de les terres com els comerciants exigien fins a un 30% d'interès i retenien drets de preferència sobre les collites a fi de garantir el pagament corresponent.

Per descomptat, els agricultors no podien pagar aquests interessos i al final del primer any es van trobar endeutats; el segon any ho intentaven de nou, però calia fer front al deute anterior i al nou interès per pagar; d'aquesta manera, el *sistema d'assegurar el deute amb la collita* es convertia en un dret sobre tota la producció del qual semblava impossible alliberar-se.⁴

Mitjançant el sistema de contractació de presidiaris, les persones negres van ser obligades a fer el mateix paper que l'esclavitud els havia reservat abans. Tant homes com dones eren arrestats i empresonats pel més mínim pretext amb la finalitat de ser cedits per les autoritats a canvi d'un preu com a treballadors presidiaris. Si bé els propietaris d'esclaus havien reconegut uns certs límits a la crueltat amb la qual explotaven la seua *valuosa* propietat humana, els agricultors del període de postguerra no necessitaven aquestes precaucions, car empraven els presidiaris negres per períodes de temps relativament curts. «En molts casos, els presos malalts eren obligats a esforçar-se fins que queien sobtadament morts».⁵

Prenent com a model l'esclavitud, el sistema de contractació de presidiaris no discriminava entre mà d'obra masculina i femenina. Sovint, homes i dones s'allotjaven als mateixos barracons barrejats i els ajuntaven durant la jornada. En una resolució aprovada per la convenció estatal de negres de Texas, «la pràctica d'ajuntar o d'encadenar junts els presos i les preses» va ser «durament condemnada».⁶ Així mateix, en la convenció fundacional de la Lliga Afroamericana (*Afroamerican League*) celebrada en 1890, una de les set raons per les quals es justificava la creació d'aquesta organització era «l'odiós i desmoralitzador sistema penitenciari meridional, les seues miríades d'encadenats, el lloguer de presidiaris i la mescla indiscriminada d'homes i dones».⁷

Tal com observava W. E. B. DuBois, el lucre potencial del sistema de contractació de convictes va persuadir molts propietaris de les plantacions a dependre únicament d'aquesta mena de mà d'obra, i alguns van arribar a emprar una força de treball integrada per centenars de presidiaris negres.⁸ Per consegüent, tant els ocupadors com les autoritats estatals van tenir un gran interès lucratiu a augmentar el volum de la població carcerària. «Des de 1876 —assenyala DuBois— els negres han sigut arrestats per la més lleu provocació i han sigut castigats amb llargues condemnes de presó o amb oneroses multes que estaven forçats a saldar».⁹

Aquesta perversió del sistema de justícia penal era opressiva per a tota la població exesclava. Però les dones estaven especialment exposades a rebre les brutals agressions del sistema judicial. L'abús sexual que rutinàriament havien sofrit durant l'època de l'esclavitud no es va detenir per l'adveniment de l'emancipació. En realitat, encara «les dones de color eren vistes com la presa legítima de l'home blanc»¹⁰ i, si es resistien a les

⁴ H. APTHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 2, *op. cit.*, p. 747. "Tenant Farming in Alabama, 1889", obtingut de *The Journal of Negro Education* 17 (1948), p. 46 i seg.

⁵ *Ibidem*, Texas State Convention of Negroes, 1883, p. 689.

⁶ *Ibidem*, p. 690.

⁷ *Ibidem*, Founding Convention of Afro-American League, 1890, p. 704.

⁸ W. E. B. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, *op. cit.*, p. 698.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, p. 699.

agressions sexuals d'aquest, sovint eren enviades a la presó per a ser doblement oprimides per un sistema que constituïa un «retorn a una altra forma d'esclavitud».¹¹

Durant el període posterior a l'esclavitud, la majoria de les dones negres treballadores que no feien faena al camp es van veure obligades a convertir-se en criades domèstiques.

La seua difícil situació portava el segell inconfusible de l'esclavitud com igualment el portava el de les seues germanes parceres o treballadores convictes. De fet, la mateixa esclavitud havia estat anomenada eufemísticament la *institució domèstica* i s'havia descrit els esclaus com a *criats domèstics* inofensius. Per als antics propietaris d'esclaus, el *servei domèstic* ha d'haver sigut un terme cortès per a fer al·lusió a una ocupació indigna que pràcticament vorejava l'esclavitud. Encara que les dones negres treballaven com a cuineres, mainaderes, serventes i criades per a tot, les dones blanques meridionals unànimement rebutjaven aquest tipus de treball. Fora del Sud, les dones blanques que treballaven en el servei domèstic eren generalment europees immigrants que, igual que les seues germanes ex esclaves, estaven obligades a acceptar la primera faena que trobaven.

No obstant això, l'equiparació ocupacional de les dones negres amb el servei domèstic no era un simple vestigi de l'esclavitud destinat a desaparèixer amb el pas del temps. Durant gairebé un segle, un nombre significatiu d'antigues esclaves no pogué escapar del treball domèstic. La història d'una treballadora domèstica de Geòrgia, recollida per un periodista de Nova York en 1912, reflectia la difícil situació econòmica de les dècades anteriors, com també de les futures.¹² Més de les dues terceres parts de les dones negres de la seua ciutat estaven obligades a arrendar els seus serveis com a cuineres, mainaderes, bugaderes, cambres domèstiques, venedores ambulants o porteres, i quedaven atrapades en condicions que eren «exactament igual de dures, si no pitjors, que les que suportaven sota l'esclavitud».¹³

Durant més de trenta anys, aquesta dona negra havia viscut a desgrat en totes les cases on havia treballat. Treballava fins 14 hores al dia i, generalment, només tenia permès visitar la família una vesprada cada dues setmanes. Segons paraules seues, era «l'esclava, en cos i ànima» dels seus ocupadors blancs.¹⁴ Sempre l'anomenaven pel nom de fonts, mai senyora, i no era estrany que s'hi referiren com la seua *negreta*, en altres paraules, la seua esclava.¹⁵

Un dels aspectes més humiliants del treball en el servei domèstic al Sud, i que era una altra confirmació d'afinitat amb l'esclavitud, era la suspensió temporal de les Lleis de Jim Crow¹⁶ sempre que la serventa negra estiguera en presència d'una persona blanca.

¹¹ *Ibidem*, p. 698.

¹² H. APITHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, Secaucus, Nova Jersey, The Citadel Press, 1973, p. 46. "A Southern Domestic Worker Speaks", *The Independent*, vol. LXXII (25 de gener de 1912).

¹³ *Ibidem*, p. 46.

¹⁴ *Ibidem*, p. 47.

¹⁵ *Ibidem*, p. 50.

¹⁶ A partir de la fi de la Reconstrucció, la política legislativa dels estats meridionals referida als negres va consistir, d'una banda, a anar erosionant el seu dret a votar fins a fer-lo desaparèixer i, d'altra banda, a incloure en normes jurídiques, conferint-los el caràcter d'obligatòries, les pràctiques de segregació racial que continuaven vigents en aquesta part del país. El contingut clàssic d'aquestes lleis, conegudes com les Lleis de Jim Crow, era la prohibició de matrimonis mixtos i la disposició de compartiments i vagons separats en el transport públic, però podia regular gairebé qualsevol cosa segons el criteri de cada estat. Per exemple, era habitual que prohibiren als restaurants servir menjar a la mateixa sala a persones blanques i negres o que obligaren a tota mena d'institucions i establiments a tenir taulells d'atenció al públic separats. Aquestes lleis van continuar en vigor fins a la dècada dels seixanta, en què van

[...] he viatjat en tramvies i en vagons de ferrocarril amb els nens blancs i [...] podia seure on volia, davant o darrere. Si ocorria que un home blanc preguntava a un altre home blanc «Què fa ací aquesta *negra*?» i li deien «És és la mainadera d'aquells nens blancs que té davant», immediatament es feia un silenci d'aprovació. Tot estava bé en la mesura que, si jo anava en la part del tramvia o en el vagó que pertanyia a l'home blanc, era en qualitat de serventa —esclava. Però, si no em presentava com un ésser inferior [...] perquè no tenia els nens blancs amb mi, m'assignaven, a l'acte, els seients dels *negrates* o el *vagó de les persones de color*.¹⁷

Des de l'etapa de la Reconstrucció fins als nostres dies, les dones negres ocupades en el servei domèstic han considerat com un dels principals riscos laborals l'abús sexual perpetrat per l'*home de la casa*. Han sigut víctimes d'un assetjament constant en el treball que les ha obligades a haver de triar entre la submissió sexual i la pobresa absoluta tant per a elles com per a la seua família. En una ocasió, la dona de Geòrgia esmentada adés va perdre una de les seues faenes en règim d'interna perquè «em vaig negar a deixar que el marit de la senyora em besara».¹⁸

Poc després que m'hi instal·lara com a cuinera, se'm va acostar i em va rodejar amb els braços, però quan estava a punt de besar-me li vaig exigir que em diguera què pretenia i després el vaig apartar d'una espenta. En aquells dies jo era jove, acabava de casar-me i no sabia el que des de llavors portem com una càrrega al cap i al cor: que en aquesta part del país, la virtut d'una dona de color no està protegida.¹⁹

Exactament igual com ocorria en l'època de l'esclavitud, l'home negre que protestava pel tractament rebut per la seua germana, filla o muller era invariablement castigat.

Quan el meu marit va anar a veure l'home que m'havia ofès, aquest el va insultar, li va pegar una bufetada i va fer que l'arrestaren! La policia va posar una multa al meu marit de 25 dòlars.²⁰

I després que ella declarara sota jurament davant d'un tribunal, «l'ancià jutge va alçar els ulls i va dir: "Aquest tribunal mai no donarà crèdit a la paraula d'una negra si contradu la d'un home blanc"».²¹

En 1919, quan la direcció meridional de l'Associació Nacional de Dones de Color (*National Association of Colored Women*) va redactar les seues reivindicacions, les condicions del servei domèstic van ser les primeres que s'inclogueren en la llista. Tenien tot el dret de protestar pel que elles educadament van dir «exposició a temptacions morals» en la

ser progressivament abolides gràcies a l'auge del moviment pels drets civils. En tot cas, abans que els estats meridionals pogueren començar a promulgar aquestes lleis sense risc de ser considerades anticonstitucionals i, per tant, derogades, va caldre que el Tribunal Suprem, en dues sentències històriques, donara via lliure a la segregació legal contravenint, de fet, al que es preveu en la catorzena esmena i en la Llei de drets civils de 1875. En 1896, aquest tribunal va decidir que l'ús d'instal·lacions separades no infringia els drets dels negres perquè totes dues eren iguals i, en 1899, va dictar una altra sentència en la qual s'ampliava el principi de *separats però iguals* a les escoles [n. de la t.].

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 49.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

faena.²² Sens dubte, la treballadora domèstica de Geòrgia s'hauria mostrat incondicionalment d'acord amb les protestes de l'associació. En paraules seues:

Crec que gairebé tots els homes blancs es prenen, i aspiren a prendre's, llibertats incorrectes amb les seues serventes de color, no sols els pares, sinó en molts casos també els fills. Les serventes que es rebel·len contra aquestes confiances han d'anar-se'n o bé esperar passar-ho molt malament si s'hi queden.²³

Des de la implantació del règim esclavista, la condició de vulnerabilitat de la treballadora domèstica no ha deixat d'alimentar molts dels sempiterns mites sobre la *immoralitat* de les dones negres. En aquest clàssic escenari *entre l'espasa i la paret*, el treball domèstic es considera degradant perquè s'hi han dedicat en una proporció desmesurada dones negres, les quals al seu torn són percebudes *ineptes* i *promíscues*. Però la ineptitud i la promiscuïtat que els atribueixen són mites que es veuen repetidament confirmats pel treball degradant que estan obligades a fer. Com va observar W. E. B. DuBois, qualsevol home blanc *decent* tallaria el coll a la seua filla abans que permetre-li acceptar una faena en el servei domèstic.²⁴

Des del moment en què les persones negres van començar a emigrar cap al Nord, tant els homes com les dones van descobrir que els seus patrons blancs fora del Sud no eren essencialment diferents, en les actituds respecte a les potencials ocupacions dels esclaus recentment alliberats, dels seus antics propietaris. Tot indicava que ells també creien que «els negres són criats i els criats són negres».²⁵ Segons el cens de 1890, Delaware era l'únic estat fora del Sud on la majoria de les persones negres eren agricultors i parcers, i no servents domèstics.²⁶ En 32 de 48 estats, el servei domèstic era l'ocupació dominant tant per als homes com per a les dones. En set de cada deu estats hi havia més persones negres que treballaven en aquest sector d'ocupació que en la suma de totes les altres ocupacions.²⁷ L'informe del cens era la prova que *els negres són criats i els criats són negres*.

L'assaig capital sobre el servei domèstic, escrit per Isabel Eaton i publicat en l'estudi de DuBois de 1899 titulat *The Philadelphia Negro*, revela que el 60% de tots els treballadors negres de l'estat de Pennsilvània estava contractat per a fer alguna classe de faena domèstica.²⁸ L'angoixosa situació de les dones era encara pitjor, ja que gairebé el 91% —14.297 de 15.704— de les treballadores negres estaven ocupades com a criades domèstiques.²⁹ Després d'haver viatjat al Nord fugint de la vella esclavitud, descobrien que, de fet, no hi havia altres ocupacions al seu abast. En el transcurs de la recerca per al seu estudi, Eaton va entrevistar diverses dones que en el passat havien ensenyat en escoles però que a cau-

²² G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, *op. cit.*, p. 462; "The Colored Women's Statement to the Women's Missionary Council, American Missionary Association".

²³ H. APTEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, *op. cit.*, p. 49.

²⁴ W. E. B. DUBOIS, *Darkwater*, *op. cit.*, p. 116.

²⁵ *Ibidem*, p. 115.

²⁶ Isabel EATON, "Special Report on Negro Domestic Service", en W. E. B. DUBOIS, *The Philadelphia Negro* [1899], Nova York, Schocken Books, 1967, p. 427.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, p. 428.

²⁹ *Ibidem*.

sa dels *prejudicis* havien sigut despatxades.³⁰ Després de ser expulsades de les aules, no els quedava cap altre remei que treballar a les bugaderies i a la cuina.

De les cinquanta-cinc ocupadores entrevistades per Eaton, només n'hi hagué una que preferia serventes blanques enfront de les negres.³¹ En paraules d'una ocupadora:

Pense que es jutja injustament les persones de color pel que fa a honestedat, higiene i honradesa. La meua experiència amb elles és que són impecables en tots els sentits i absolutament honestes; de fet, tot el que diga d'elles és poc.³²

Les formes com funciona el racisme són intricades. Les ocupadores que creien que feien un compliment a les persones negres mostrant preferència per elles, el que en realitat estaven argumentat era que el treball servil —francament, l'esclau— era un treball destinat a les persones negres. Una altra ocupadora descrivia la seua cuinera com «molt complidora i meticulosa, és a dir, laboriosa. És una criatura bona, fidel i molt agraïda».³³ Naturalment, la *bona* serventa sempre és fidel, honrada i agraïda. Les Delseys (de la novel·la *El soroll i la fúria*, de Faulkner), les Berenices (de la novel·la *Frankie Addams*, de Carson McCullers) i les ties Jemimes de fama comercial s'han convertit en personatges prototípics de la cultura estatunidenca. Així doncs, l'única dona entrevistada per Eaton que sí que preferia criades blanques confessava que, en realitat, tenia ajuda negra «perquè feien més l'efecte de servents».³⁴ La definició tautològica de les persones negres com a servents és, efectivament, un dels recursos essencials de la posada en escena de la ideologia racista.

El racisme i el sexisme convergeixen sovint i les condicions de les treballadores blanques estan habitualment condicionades per l'opressiva situació que afligia les dones de color. D'aquesta manera, els salaris de les dones blanques que treballen en el servei domèstic sempre s'han fixat a partir del criteri racista que ha servit per a calcular els salaris de les serventes negres. Les dones immigrants obligades a acceptar una ocupació domèstica percebien poc més del que guanyaven les seues companyes negres. Respecte a la retribució salarial potencial, estaven moltíssim més prop de les seues germanes negres que dels seus germans blancs treballadors.³⁵

Si bé les dones blanques no recorrien mai a la faena domèstica llevat que estigueren convençudes que no en trobarien cap de millor, les dones negres van quedar atrapades en aquestes faenes fins a l'arribada de la Segona Guerra Mundial. Fins i tot en la dècada dels quaranta, a les cantonades d'alguns carrers de Nova York i d'altres grans ciutats hi havia mercats —versions modernes de les subhastes d'esclaus— on les dones blanques eren convidades a triar entre la munió de dones negres que s'arremolinaven en cerca de faena.

Cada matí, ploga o faça sol, es congreguen a les cantonades dels carrers del Bronx i de Brooklyn grups de dones carregades de bosses de paper marró o de maletes barates i esperen l'oportunitat

³⁰ *Ibidem*, p. 465.

³¹ *Ibidem*, p. 484.

³² *Ibidem*, p. 485.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, p. 484.

³⁵ *Ibidem*, p. 449. Eaton aporta evidències que «apunten a la probabilitat que, almenys entre les dones que treballen en el servei domèstic, no hi ha diferència entre *la paga blanca i la paga negra*».

d'aconseguir alguna faena [...]. Sovint, després de ser contractades en el *mercat d'esclaves*, aquestes dones es troben que, després d'un esgotador dia de faena, han treballat més temps del que s'havia acordat, han obtingut menys del que els havien promès, han sigut obligades a acceptar roba en lloc de diners i les han explotades més enllà del que pot resistir un ésser humà. Només la urgent necessitat de diners fa que se sotmeten diàriament a aquesta rutina.³⁶

A Nova York hi havia vora dos-cents d'aquests *mercats d'esclaves*, molts dels quals al Bronx, on «pràcticament qualsevol cantonada al nord del carrer 167» era un punt de reunió per a dones negres en cerca de faena.³⁷ En un article publicat a *The Nation* en 1938 — el text es titulava “Our Feudal Housewives” (“Les nostres mestresses de casa feudals”)—, es deia que aquelles dones treballaven més de setanta-dues hores a la setmana i rebien els salaris més baixos de totes les ocupacions.³⁸

Malgrat ser l'ocupació menys gratificant de totes, el treball domèstic ha sigut també el més difícil de sindicalitzar. Ja en 1881, les treballadores domèstiques estaven entre les dones que acudien a les seus dels Cavallers del Treball (*Knights of Labour*) quan aquesta organització va retirar la prohibició d'acollir dones entre els seus membres.³⁹ No obstant això, moltes dècades més tard, els organitzadors sindicals que tractaven d'agrupar les treballadores domèstiques s'enfrontaven exactament als mateixos obstacles que els seus predecessors. Durant la dècada dels trenta, Dora Jones fundà i dirigí el Sindicat de Treballadors del Servei Domèstic de Nova York (*Nova York Domestic Workers Union*).⁴⁰ En 1939, cinc anys després de crear-se, únicament 350 de les 100.000 persones ocupades en aquest sector s'havien unit al sindicat. No obstant això, ateses les enormes dificultats per a organitzar aquestes persones, no es tractava, en absolut, d'un fet sense importància.

Les dones blanques, incloent-hi les feministes, han mostrat un rebuig històric a reconèixer la lluita de les treballadores domèstiques. I poques vegades s'han implicat en el treball de Sísif que comporta tractar de millorar les condicions en què s'exerceix aquesta faena. La convenient omissió, passada i present, dels problemes de les treballadores domèstiques en els programes de les feministes de *classe mitjana* sovint s'ha revelat com una justificació velada, almenys per part de les dones adinerades, de l'explotació a la qual elles mateixes sotmeten les seues criades. En 1902, l'autora d'un article titulat “A Nine-Hour Day for Domestic Servants” (“Jornada de nou hores per a les treballadores domèstiques”) reproduïa una conversa que havia tingut amb una amiga feminista quan aquesta li va demanar que signara una petició. El contingut de la petició anava dirigit a pressionar els patrons perquè proporcionaren seients a les dependents.

«—Les xiques —va dir— han d'estar dempeus deu hores al dia i em trenca el cor veure'ls el rostre tan fatigat.

—Sra. Jones —li vaig dir— quantes hores al dia passa la seua criada dempeus?

—Per què?, no ho sé —va remugar—, supose que cinc o sis.

—A quina hora s'alça?

—A les sis.

³⁶ G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, op. cit., p. 229-231. Louise MITCHELL, “Slave Markets Typify Exploitation of Domestic”, *The Daily Worker* (5 de maig de 1940).

³⁷ Gerda LERNER, *The Female Experience: An American Documentary*, Indianàpolis, Bobbs-Merrill, 1977, p. 269.

³⁸ *Ibidem*, p. 268.

³⁹ B. WERTHEIMER, *We Were There: The Story of Working Women in America*, op. cit., p.182-183.

⁴⁰ G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, p. 232.

—I a quina hora acaba a la *nit*?»
—Oh, crec que cap a les vuit, normalment.
—Això fan catorze hores [...]
—Moltes vegades es pot asseure mentre treballa.
—Fent què? Llavant roba? Planxant? Agranant? Fent els llits? Cuiant? Fent l'escurada? [...]
—Potser seu dues hores en els seus menjars i quan prepara les verdures, i després té una hora a la vesprada quatre dies a la setmana.
—Segons això, la seua criada està dreta almenys set hores al dia, incloent-hi un plus per a pujar escales. A mi em sembla que el seu cas és més lamentable que el de la dependenta dels magatzems. Les galtes de la meua peticionària van envermellar i els ulls llançaven espurnes.
—La meua criada sempre té el diumenge després del sopar —va dir.
—Sí, però la dependenta té tot el dia del diumenge.
—Si us plau, no se'n vaja fins que jo haja signat aquesta petició. A ningú complaurà tant com a mi veure que les dependents tenen l'oportunitat d'asseure's... ».⁴¹

L'opressió que exercia aquesta militant feminista era la mateixa que l'opressió contra la qual protestava. Però el seu comportament contradictori i extrema insensibilitat no manquen d'explicació, ja que les persones que treballen com a serventes, generalment, són considerades inferiors als éssers humans. Per a Hegel, l'obstinació constant d'aniquilar la consciència de l'esclau és consubstancial a la dinàmica de la relació amo-esclau (o senyora-criada). La dependenta a la qual es feia referència en la conversa era una treballadora as-salariada, un ésser humà posseïdor, almenys, d'una mica d'independència respecte al seu ocupador i la seua faena. D'altra banda, la serventa únicament treballava per a la satisfacció de les necessitats de la seua senyora. Probablement, com que considerava la seua serventa com una mera prolongació de si mateixa, era molt difícil que la feminista poguera ser conscient del seu propi paper actiu com a opressora.

Com Angelina Grimke havia declarat en el seu *Appeal to the Christian Women of the South*, les dones blanques que no s'enfrontaven a la institució de l'esclavitud eren summament culpables a causa d'inhumanitat. En la mateixa direcció, el Sindicat de Treballadors del Servei Domèstic exposava el paper exercit per les mestresses de casa de classe mitjana en l'opressió de les treballadores domèstiques negres.

La mestressa de casa carrega l'acusació de ser la pitjor patrona del país.
[...] Les mestresses de casa dels Estats Units fan treballar el seu milió i mig de treballadores setanta-dues hores a la setmana i els paguen [...] el que esgarrapen del seu pressupost després d'haver pagat al botiguer, al carnisser, etc.⁴²

La desesperada situació econòmica de les dones negres —que exercien la pitjor de totes les faenes i que, per si no n'hi havia prou, eren ignorades— no va donar mostres de canvi fins a l'esclat de la Segona Guerra Mundial. Segons el cens de 1940, en vespres de la guerra, el 59,5% de les dones negres amb una ocupació eren treballadores domèstiques i el 10,4% treballava en faenes no relacionades amb aquest sector.⁴³ En realitat, atès que encara al voltant d'un 16% treballava al camp, a penes una de cada deu dones negres

⁴¹ Inez GOODMAN, "A Nine-Hour Day for Domestic Servants", *The Independent*, vol. LIX (13 de febrer de 1902). Citat en R. BAXANDALL et al. (ed.), *America's Working Women: A Documentary History - 1600 to the Present*, op. cit., p. 213-214.

⁴² G. LERNER, *The Female Experience: An American Documentary*, op. cit., p. 268.

⁴³ Jacquelyne JOHNSON JACKSON, "Black Women in a Racist Society", en Charles WILLIE et al. (ed.), *Racism and Mental Health*, Pittsburgh, University of Pillsburgh Press, 1973, p. 236.

treballadores havia començat a escapar de les velles cadenes de l'esclavitud. Ni tan sols aquelles que aconseguiren introduir-se en la indústria i en altres professions tenien molt de què es pogueren vanagloriar-se, perquè, per regla general, eren destinades a ocupar els llocs pitjor pagats d'aquests sectors. Quan els Estats Units van decidir intervenir en la Segona Guerra Mundial i el treball femení va assumir la responsabilitat de mantenir en funcionament l'economia de guerra, més de 400.000 dones negres van dir adéu a les seues ocupacions domèstiques. En el moment àlgid de la guerra havien duplicat àmpliament la seua presència en la indústria. No obstant això, i aquesta matisació és ineludible, encara en la dècada dels seixanta almenys una tercera part de les dones negres treballadores continuava encadenada a les mateixes ocupacions domèstiques d'antany i una cinquena part treballava en el sector serveis fora de l'àmbit domèstic.⁴⁴

En el seu incisiu assaig crític titulat *The Servant in the House (La serventa de la casa)*, W. E. B. DuBois defensava que, mentre el treball domèstic fora la norma per a la gent negra, l'emancipació sempre continuaria sent una abstracció conceptual. «El negre —insistia DuBois— no s'acostarà a la llibertat fins que aquesta odiosa insígnia de l'esclavitud i del medievalisme s'haja reduït, com a mínim, a un 10%».⁴⁵ Els canvis impulsats per la Segona Guerra Mundial van proporcionar només un principi de progrés. Després de vuit llargues dècades d'*emancipació*, els signes de la llibertat eren ombres tan vagues i tan llunyanes que calia esforçar-se molt per a percebre'n la presència.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Manca de cita en l'original.

CAPÍTOL 6. EDUCACIÓ I ALLIBERAMENT DES DE LA PERSPECTIVA DE LES DONES NEGRES

Milions de persones negres, i especialment les dones, estaven convençudes que l'emancipació era *la vinguda del Senyor*.¹

Amb l'emancipació es complia la profecia i la llegenda. Era l'Alba Daurada després d'un mil·lenni de cadenes. Tot era perfecte, miraculós i prometedor.²

El Sud es va omplir de gaubança. Emanava com un perfum, com un prec. Els homes inquiets. Les esveltes noies, brunes, meravelloses i belles de cabells embullats, ploraven en silenci; les dones joves, negres, de color ambre fosc, níviies i daurades alçaven les mans tremoloses, i les ancianes i afligides mares, negres i grises, elevaven la veu greument i cridaven Déu pels camps i apuntant a les roques i les muntanyes.³

Una exquisida cançó va començar a sentir-se, la més preciosa que haja nascut en aquest costat de la mar. Era una cançó nova [...] i la seua profunda i sentida bellesa, les magnífiques cadències i el clam curull d'emoció, vibrava i bramava a les orelles del món amb un missatge poques vegades sentit per l'home. Es disseminava i impregnava com l'encens, espontani i renascut des d'una edat deixada arrere fa molt temps, i la seua composició entrellaçava a través de paraules i d'idees les velles i les noves melodies.⁴

Quan les persones negres van donar la benvinguda a l'adveniment de l'emancipació, a penes havien començat a celebrar els principis abstractes de la llibertat. En el moment en què aquest «gran plany humà va rompre en el vent i va llançar les llàgrimes a la mar perquè era lliure, lliure, lliure»,⁵ les persones negres no estaven donant curs al fervor religiós. Sabien exactament el que volien: tant els homes com les dones volien una terra, volien el vot i «frisaven per tenir escoles».⁶

Igual que el petit i jove esclau Frederick Douglass, molts dels quatre milions de persones que van celebrar l'emancipació havien entès des de feia molt de temps que «el coneixement fa que un jove siga inservible com a esclau»⁷. I, com l'amo de Douglass, els antics propietaris d'esclaus també van percebre que «si a un negre li dones la mà, et prendrà el braç. L'educació farà malbé el millor negre del món».⁸ La proscripció de l'amo de Douglass no va ser obstacle perquè ell continuara en secret la seua cerca de coneixement. En poc de temps podia escriure totes les paraules del *Webster's Spelling Book*, i en la clandestinitat de la nit va anar perfeccionant els seus coneixements estudiant la Bíblia familiar i altres llibres. No cal dir que Frederick Douglass era un ésser humà excepcional que es va convertir en un brillant pensador, escriptor i orador. Però el seu desig d'aprendre no era en absolut excepcional entre les persones negres, perquè sempre havien manifestat un anhel profundament arrelat d'adquirir coneixement. Hi havia molts esclaus que també volien ser *inservibles* per a la tempestuosa existència que portaven. En una entrevista feta

¹ W. E. B. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, *op. cit.*, cap. V.

² *Ibidem*, p. 122.

³ *Ibidem*, p. 124.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 123.

⁷ F. DOUGLASS, *The Life and Times of Frederick Douglass*, *op. cit.*, p. 79.

⁸ *Ibidem*.

durant la dècada dels trenta, una antiga esclava que es deia Jenny Proctor recordava el *Webster's Spelling Book* que ella i els seus amics havien estudiat furtivament:

A cap de nosaltres no ens permetien veure un llibre o intentar aprendre. Deien que si apreníem alguna cosa, seríem més llestos que ells. Llavors el que vam fer va ser esmunyir-nos per allà i agafar aquesta vella ortografia del Webster amb la solapa blava, amagar-la fins que arribava la nit i, després, encendre una petita torxa feta amb fusta de pi i posar-nos a estudiar aquest llibre d'ortografia. I, també, a aprendre'l. Avui dia puc llegir alguna cosa i també escriure una mica.⁹

Les persones negres van descobrir que la promesa que l'emancipació portaria *quatre acres i una mula* no era més que un rumor malintencionat. Haurien de lluitar per la terra, haurien de lluitar pel poder polític i, després de segles de ser privats d'educació, afirmarien enèrgicament el seu dret a sadollar el seu profund anhel de saber. Les persones negres recentment alliberades de Memphis es van reunir en assemblea i van resoldre que l'educació era la prioritat absoluta, seguint els passos de les seues germanes i germans de tot el Sud. En l'aniversari de la Proclamació de l'Emancipació, els assistents a aquella reunió van acuitar els mestres del Nord a:

[...] portar les seues tendes de campanya amb ells, llestes per a plantar-les al camp, vora la carretera o al fort, i no esperar que mentre es lliura una guerra s'alcen magnífics edificis.¹⁰

Els poders desconcertants del racisme sovint emanen de la seua lògica irracional i inextricable. Segons la ideologia dominant, les persones negres eren suposadament incapaces de fer progressos intel·lectuals. Al cap i a la fi, havien sigut béns mobles i inferiors, per naturalesa, als arquetips blancs d'humanitat. Però si realment foren inferiors biològicament, no haurien manifestat ni el desig ni la capacitat d'aprendre. Per tant, no hauria calgut cap prohibició de l'ensenyament. En realitat, les persones negres sempre havien mostrat de manera clara una impaciència feroç pel que fa a rebre educació.

El desig de saber sempre havia estat ací. Ja en 1787, un grup de persones negres havia cursat peticions a l'estat de Massachusetts en què se sol·licitava el dret d'assistir a les escoles públiques de Boston.¹¹ Quan la petició fou rebutjada, Prince Hall, el líder d'aquesta iniciativa, va establir una escola en sa casa mateix.¹² Tal vegada la il·lustració més extraordinària d'aquesta precoç reivindicació de l'ensenyament la constitueix l'obra d'una antiga esclava nadiua de l'Àfrica. En 1793, Lucy Terry Prince va exigir valentament audiència davant del Consell Rector del recentment fundat Col·legi Williams per a Homes (*Williams College for Men*), perquè van negar-se a admetre el seu fill. Lamentablement, els prejudicis racistes eren tan forts que la lògica i l'eloqüència de Lucy Terry Prince no causaren efecte en els rectors d'aquesta institució de Vermont. Així i tot, la dona va defensar abridament el desig, i el dret, del seu poble a rebre educació. Dos anys més tard, Lucy Terry Prince va defensar amb èxit una demanda relativa a unes terres davant del més alt tribunal del país i, segons els documents arribats fins a nosaltres, continua sent la primera dona que es va adreçar al Tribunal Suprem estatunidenc.¹³

⁹ M. WATKINS i J. DAVID (ed.), *To Be a Black Woman: Portraits in Fact and Fiction*, op. cit., p. 18.

¹⁰ H. APTEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, op. cit., p. 493.

¹¹ *Ibidem*, p. 19.

¹² *Ibidem*.

¹³ B. WERTHEIMER, *We Were There: The Story of Working Women in America*, op. cit., p. 35-36.

També va ser el 1793 l'any en què una antiga esclava que havia comprat la seua llibertat va fundar una escola a la ciutat de Nova York i que es va conèixer com l'Escola Katy Ferguson per a Pobres (Katy Ferguson's School for the Poor). Hi havia alumnes negres i blancs (28 i 20, respectivament) i molt possiblement tants xiquets com xiquetes.¹⁴ Quaranta anys més tard, la jove professora blanca Prudence Crandall va defensar el dret de les xiquetes negres a assistir a la seua escola a Canterbury, Connecticut, fins a les últimes conseqüències. Va continuar ensenyant a les seues alumnes negres obstinadament fins que la van arrossegar a la presó per negar-se a tancar l'escola.¹⁵ Una altra dona blanca empresonada pel fet de portar una escola per a infants negres va ser Margaret Douglass a Norfolk (Virgínia).¹⁶

Els exemples més emblemàtics de solidaritat fraterna per part de les dones blanques envers les negres van lligats a la històrica lluita del poble negre per a rebre educació. Igual que Prudence Crandall i Margaret Douglass, Myrtila Miner va arriscar la vida, literalment, per tractar d'impartir coneixements a xiques negres.¹⁷ En 1851, quan va començar el seu projecte per a establir una escola de dones mestres negres a Washington DC, ja havia sigut professora d'infants negres a Mississipí, un estat on l'educació de les persones negres estava tipificada com a delicta. Després de la mort de Myrtila Miner, Frederick Douglass va relatar la seua pròpia incredulitat quan ella li va anunciar els seus plans per primera vegada. Al principi de la primera reunió, ell sospitava de la seua serietat, però després es va adonar que:

[...] les flames de l'entusiasme li il·luminaven els ulls i en la seua ànima batejava l'esperit d'una veritable màrtir. Jo sentia una mescla de goig i de consternació. Vaig pensar: heus ací una altra empresa insensata, perillosa, temerària i destinada a portar únicament fracàs i sofriment. Però em va embargar una gran admiració per l'heroica proposta d'aquesta delicada i fràgil persona que tenia, o més exactament, que es passejava, davant meu.¹⁸

No gaire temps després, Douglass va admetre que cap de les recomanacions que li va fer, ni tan sols les històries dels atacs rebuts per Prudence Crandall i Margaret Douglass, van poder desviar-li la determinació de fundar una escola per a dones mestres negres.

La proposta em semblava imprudent, gairebé fins al punt d'arribar a la follia. Veia en la meua imaginació aquesta dona menuda i fràgil assetjada per la llei, insultada al carrer, víctima de la maldat del propietari d'esclaus i, possiblement, agredida per la turba.¹⁹

Frederick Douglass considerava que poques persones blanques, a part dels militants antiesclavistes, simpatitzarien amb la causa de Myrtila Miner i la secundarien enfront de les masses enfervorides. Argumentava que en aquella època, la solidaritat amb les persones negres anava minvant. I que, a més,

¹⁴ G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, op. cit., p. 76-15.

¹⁵ *Ibidem*. Vegeu el capítol 2 d'aquesta obra.

¹⁶ P. FONER (ed.), *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, op. cit., p. 553, n. 16.

¹⁷ *Ibidem*, p. 371 i seg.

¹⁸ *Ibidem*, p. 372.

¹⁹ *Ibidem*.

[...] la regió de Colúmbia [era] el baluard de l'esclavitud, el lloc més controlat i protegit per les forces esclavistes i on els corrents humanistes no sols eren més ràpidament detectats sinó, també, més durament contestats.²⁰

No obstant això, llançant una mirada retrospectiva cap al passat, Douglass va confessar que no va saber calibrar realment fins a on arribava la valentia personal d'aquesta dona blanca. Malgrat el greu risc que implicava, Myrtila Miner va obrir la seua escola els últims dies de l'any 1851 i, en poques setmanes, les sis estudiants del començament s'havien convertit en 40. Durant els vuit anys següents es va lliurar apassionadament a l'ensenyament de les seues alumnes negres alhora que arreplegava fons i pressionava els congressistes perquè donaren suport als seus esforços. Fins i tot, va fer de mare per a les xiquetes de l'orfenat i se les va endur a casa perquè pogueren anar a escola.²¹

Mentre Myrtila Miner maldava per ensenyar i les seues alumnes per aprendre, totes juntes es van enfrontar a desnonaments, a incendis provocats i altres malifetes perpetrades per les turbes racistes «que es divertien llançant-los pedres». Tenien el suport de les famílies de les joves i d'abolicionistes com Harriet Beecher Stowe, qui va donar a la seua escola una part dels drets d'autoria que va rebre per les vendes de *La cabana de l'oncle Tom*.²² Possiblement, tal com observava Frederick Douglass, Myrtila Miner era *fràgil*, però sens dubte era extraordinària i sempre va ser capaç, a l'hora d'impartir classe, de resistir les investides del racisme. Malgrat tot, un dia ben de matí es va despertar bruscament per la pudor de fum i el soroll de flames crepitants que, en poc de temps, van consumir la seua escola. Tot i aquesta destrucció, el seu esperit va continuar viu i, amb el temps, l'Escola de Mestres de Miner es va convertir en part del sistema educatiu públic de l'àrea de Columbia.²³ En 1883, Frederick Douglass confessava que:

No vaig entrar mai a l'Escola Normal Miner per a Estudiants de Color sense un sentiment de retret contra mi mateix pel que podria haver dit que hauria sufocat el fervor, esquerdat la fe i desarmat el coratge de la noble dona gràcies a la qual es va fundar aquesta escola que ara porta el seu nom.²⁴

La germanor entre les dones negres i les blanques va ser, de fet, possible i, en la mesura en què es va assentar sobre uns fonaments fermes, com aquesta notable dona, els seus amics i les seues alumnes, pogué donar fruits extraordinaris. Myrtila Miner va mantenir encesa la flama que altres dones abans que ella, com les germanes Grimke i Prudence Crandall, havien deixat com un poderós llegat. No pot ser mera coincidència històrica que una proporció tan elevada de les dones blanques que van defensar les seues germanes negres en les situacions més perilloses estigueren compromeses amb la lluita per l'educació. Segurament van entendre la urgent necessitat que tenien les dones negres d'adquirir coneixements que podrien transformar en una guia per als passos del seu poble i en una llum en el camí cap a la llibertat.

Les persones negres que arribaren a rebre instrucció acadèmica associaven de manera inevitable els coneixements amb la batalla col·lectiva del seu poble per la llibertat. Quan

²⁰ *Ibidem*, p. 371.

²¹ *Ibidem*.

²² E. FLEXNER, *Century of Struggle: The Womens Rights Movement in the US*, *op. cit.*, p. 99.

²³ *Ibidem*, p. 99-101.

²⁴ P. FONER (ed.), *The Life and Writings of Frederick Douglass*, vol. 4, *op. cit.*, p. 373.

es va clausurar el primer any d'ensenyament per a negres a Cincinnati, els alumnes van donar les respostes següents a la pregunta «Què és allò en què penses més?»:

1. Serem [...] bons xics i, quan arribem a ser homes, alliberarem els desgraciats esclaus de l'esclavitud. I sent llàstima quan sent que el vaixell de Tiskilwa es va enfonsar amb dos-cents pobres esclaus, [...] em fa tant de mal al cor que podria desmaiar-me ara mateix (set anys).
2. [...]. Estem estudiant la manera perquè siga possible trencar el jou de l'esclavitud i fer miques les cadenes i posar fi per sempre a la possessió d'esclaus (dotze anys).
3. [...]. Beneïda siga la causa de l'abolició [...]. Ma mare, el meu padrastre, la meua germana i jo mateix, tots, vam nàixer esclaus. El Senyor va deixar anar en llibertat els oprimits. Tant de bo arribe el felix dia en què totes les nacions coneguen el Senyor. Li estem agraïts per les moltes benediccions (onze anys).
- 4 [...]. Vull que sàpiga que tinc dos cosins esclaus que tenen dret a la llibertat. Han fet tot el que cal i ara no volen deixar que se'n vagen. Parlen de vendre'ls riu avall. Si aquesta fora la seua situació, què faria vostè? (deu anys).²⁵

L'última resposta que es conserva és la d'un jove de setze anys que assistia a aquesta nova escola de Cincinnati. És un exemple summament fascinant de la forma com els estudiants donaven un significat contemporani a la història mundial que els motivava tant com el desig de ser lliures.

5. Girem els ulls arrere i observem en quines condicions vivien els britànics, els anglosaxons i els alemanys. No havien rebut educació i no coneixien les lletres. I, encara que no ho sembla, alguns d'ells són avantpassats nostres. Observem el rei Alfred i apreciem el gran home que va ser. Va haver-hi un temps en què no sabia les beceroles però, abans de morir, manava sobre exèrcits i nacions. No es va desanimar mai, sinó que sempre mirava al futur i va estudiar de valent. Pense que si les persones de color estudien com el rei Alfred, aviat s'acabarà el flagell de l'esclavitud. No entenc com els estatunidencs poden dir terra de la llibertat d'un lloc on hi ha tanta esclavitud com en aquest.²⁶

Les paraules d'aquest xic de setze anys condensen tot el que es pot dir sobre la fe de les persones negres en el coneixement.

Aquest impuls irrefrenable d'aprendre era tan fort entre els esclaus del Sud com entre els seus germans i germanes *lliures* del Nord. Per descomptat, les restriccions a l'alfabetització als estats esclavistes eren molt més rígides que als estats del Nord. Després de la revolta de Nat Turner en 1831, la legislació que prohibia l'educació dels esclaus es va endurir en tot el territori meridional. Segons es recull literalment en un codi de les normes que regien l'esclavitud, «ensenyar a llegir i escriure als esclaus tendeix a semblar-los el descontentament en l'ànim i porta a la insurrecció i la revolta».²⁷ Amb l'excepció de Maryland i Kentucky, tots els estats meridionals prohibien completament l'educació dels esclaus.²⁸ En tota aquesta àrea del país, els propietaris d'esclaus van recórrer al fuet i al pal dels assots amb la finalitat de neutralitzar la irreprimible voluntat per aprendre dels seus esclaus. Les persones negres volien rebre educació.

²⁵ H. APTHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, *op. cit.*, p. 157-158.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ William GOODELL, *The American Slave Code*, Nova York, American and Foreign Anti-Slavery Society, 1853, p. 321. Citat en S. ELKINS, *Slavery: A Problem in American Institutional and Intellectual Life*, *op. cit.*, p. 60.

²⁸ *Ibidem*.

El patetisme de la lluita dels esclaus per l'aprenentatge afluïa per tot arreu. Fredericka Bremer va trobar una jove que intentava desesperadament llegir la Bíblia. «Oh, quin llibre!», va dir a la senyoreta Bremer. «Vaig girant pàgines una vegada i altra i tant de bo poguera entendre què contenen. No deixes d'intentar-ho i seria tan increïblement feliç si poguera llegir, però no puc».²⁹

Susi King Taylor va ocupar el lloc d'infermera i de professora en el primer regiment negre de la guerra civil. En la seua autobiografia va relatar els perseverants esforços que destinava a instruir-se mentre era una esclava. Xiquets blancs, adults generosos i també la seua àvia la van ajudar a aprendre a llegir i escriure.³⁰ Igual que l'àvia de Susi King, moltes dones esclaves van córrer grans riscos per impartir a les seues germanes i germans les eines intel·lectuals que s'havien procurat en secret. Encara que es venen obligades a obrir les seues escoles a altes hores de la nit, aquelles dones que havien aconseguit adquirir algun coneixement intentaven compartir-lo amb el seu poble.³¹

Tots aquests esforços que es van escampar tant al Nord com al Sud del país eren alguns dels primers símptomes d'aquell fenomen que es va produir en el període posterior a l'emancipació i que DuBois va denominar *la febre per les escoles*.³² Una altra historiadora descrivia així l'ànsia per aprendre dels antics esclaus amb aquestes paraules:

Amb un afany nascut de segles de privació, els antics esclaus veneraven l'aparença i el so de la paraula impresa. En la foscor de la nit es podien veure ancians i ancianes a punt d'acomodar-se d'aquest món que estudiaven detingudament la Sagrada Escripura a la claror d'una torxa de fusta de pi i, treballosament, lletrejaven les paraules sagrades.³³

Segons un altre historiador:

Hi havia [molts] educadors que relataren que trobaven un desig més viu d'aprendre entre els nens negres del Sud de la Reconstrucció que no entre els nens blancs del Nord.³⁴

Aproximadament, la meitat dels professors voluntaris que van participar en la campanya massiva d'educació organitzada per l'Oficina de Lliberts (*Freedmen's Bureau*)³⁵ eren dones. Les dones blanques del Nord van acudir al Sud durant la Reconstrucció a fi d'ajudar les seues germanes negres, les quals estaven absolutament decidides a eliminar

²⁹ E. D. GENOVESE, *Roll Jordan Roll: The World the Slaves Made*, op. cit., p. 565.

³⁰ G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, p. 27 i 99 i seg.

³¹ *Ibidem*, p. 32 i seg.

³² W. E. B. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, op. cit., p. 123.

³³ Lerone BENNETT, *Before the Mayflower*, Baltimore, Penguin Books, 1969, p. 181.

³⁴ W. Z. FOSTER (ed.), *The negro People in American History*, op. cit., p. 321.

³⁵ El març de 1865, com una de les primeres i poques mesures que va adoptar el govern federal per a pal·liar el caos que regnava al Sud tan bon punt s'acabà la guerra, es va crear un organisme temporal anomenat Oficina de Lliberts (*Freedmen's Bureau*) que tenia com a funcions proporcionar als antics esclaus que havien abandonat massivament les plantacions sense alternativa immediata aliments, habitatge, ajuda mèdica i educació, com també gestionar la distribució entre ells de les terres abandonades o confiscades. A més de disposar d'uns fons aclaparadorament insuficients i de tenir per davant una tasca ingent, el seu personal, molt lligat a l'esperit més radical de la Reconstrucció, hagué de bregar sobre el terreny amb les contradiccions polítiques d'aquest procés. Alguns abolicionistes, com Frederick Douglass, van treballar en aquesta entitat abans que desapareguera, l'any 1872. Mentre va existir, van ser fonamentals tant les aportacions com els voluntaris arribats del Nord. Una de les tasques principals va ser posar en funcionament escoles per tot el Sud. Quan va acabar la guerra, el nivell d'analfabetisme entre la població negra del Sud era del 95%; en 1871, del 81% i en 1890, del 64% [n. de la t.].

l'analfabetisme entre els milions de persones que havien deixat de ser esclaves. Una tasca hercúlia perquè el nivell d'analfabetisme, segons DuBois, era del 95%.³⁶ Tant les cròniques del període de la Reconstrucció com els estudis històrics del moviment pels drets de les dones, han dedicat poca atenció a les experiències de les dones negres i blanques que van treballar juntes en la batalla per l'educació. No obstant això, si s'ha de jutjar pels articles inclosos en l'*Informe dels lliberts (Freedmen's Report)*, no hi ha dubte que aquestes professores s'esperonaven mútuament i que eren esperonades pels seus estudiants. Pràcticament, en totes les observacions realitzades pels professors blancs s'esmentava el compromís incondicional dels antics esclaus amb l'ensenyament. En paraules d'una professora que treballava a Raleigh (Carolina del Nord): «Estic sorpresa pel gran sofriment que suporten moltes persones amb l'objectiu d'enviar els fills a escola». ³⁷ No es vacil·lava a sacrificar la comoditat material per l'avanç del progrés educatiu:

Pràcticament en totes les cabanyes hi ha una muntanya de llibres, encara que no hi haja cap moble excepte un paupèrrim llit, una taula i dues o tres cadires atrotinades.³⁸

Tot indica que entre les dones negres i les blanques va créixer una intensa i calorosa estima mútua com a professores. Un exemple d'això es pot trobar en la profunda impressió que va causar en una dona blanca, que treballava a Virgínia, la dedicació d'una professora negra que acabava de sortir de l'esclavitud. «És gairebé un miracle», exclamava aquesta dona blanca, que «[...] una dona de color que ha sigut esclava fins a la rendició assolisca l'excel·lència en una vocació que per a ella és tan noble». ³⁹ En els seus informes, la dona negra a qui es referia expressava una sincera gratitud, en absolut servil, respecte a l'activitat de les seues *amigues del Nord*.⁴⁰

En l'època de la traïció de Hayes⁴¹ i de la caiguda de la Reconstrucció Radical, els èxits en el terreny de l'educació s'havien convertit en una de les proves més contundents del progrés aconseguit durant aquell període potencialment revolucionari. En el període posterior a la guerra civil, es van establir al Sud diverses escoles i universitats, entre les quals la Fisk University i el Hampton Institute.⁴² Vora 247.333 alumnes assistien a 4.329 col·legis, els edificis dels quals van servir per allotjar el primer sistema públic d'escoles existent en aquesta part del país i del qual es beneficiarien tant xiquets negres com blancs. Encara que el període posterior a la Reconstrucció i el concomitant ascens del model educatiu de Jim Crow van reduir dràsticament les oportunitats educatives de les persones negres, l'impacte de l'experiència de la Reconstrucció no pogué ser eliminat del tot. El somni de tenir una terra s'havia truncat i l'esperança d'aconseguir la igualtat política s'havia reduït considerablement. Però la perspectiva del coneixement que s'havia obert

³⁶ W. E. B. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, op. cit., p. 638.

³⁷ G. LERNER (ed.), *Black Women in White America: A Documentary History*, op. cit., p. 102.

³⁸ *Ibidem*, p. 103.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 104-105.

⁴¹ Les eleccions presidencials de 1876 van donar com a resultat pràcticament un empat entre el Partit Republicà i el Partit Demòcrata que va arribar a amenaçar de deixar al país sense president. Finalment, es va arribar a un acord, el Compromís de 1877, pel qual a canvi de l'elecció com a president del republicà Rutherford B. Hayes, es va assegurar als demòcrates la retirada de les tropes federals que encara hi havia al Sud i la inclusió al seu gabinet de membres demòcrates del Sud. Això va desencadenar la caiguda dels governs republicans a Louisiana, Florida i Carolina del Sud i la fi de l'agitada Reconstrucció Radical [n. de la t.].

⁴² J. H. FRANKLIN, *From Slavery to Freedom*, op. cit., p. 308.

no es pogué esborrar fàcilment i era la garantia que les lluites per la terra i pel poder polític continuarien implacables.

Si no haguera sigut per les escoles i els instituts per a negres, s'haurien convertit de nou, amb caràcter general, en esclaus [...]. La Reconstrucció va ser dirigida per persones negres educades al Nord i per polítics, inversors i professors filantrops blancs. La contrarevolució de 1876 es va desfer de la majoria d'ells, excepte dels professors. No obstant això, mitjançant la creació d'escoles públiques i de centres educatius privats, i gràcies a l'organització de l'església negra, els negres ja havien adquirit prou lideratge i coneixement per a frustrar els propòsits més menyspreables dels nous esclavistes.⁴³

Amb l'ajuda de les seues germanes i aliades blanques, les dones negres van tenir un paper indispensable en la creació d'aquesta nova força. La història de la lluita de les dones per l'educació als Estats Units va assolir una autèntica fita quan les dones negres i blanques van dirigir juntes la batalla contra l'analfabetisme al Sud. La seua unitat i solidaritat preservà i reafirmà una de les promeses més fructíferes de la nostra història.

⁴³ E. B. DUBOIS, *Black Reconstruction in America*, op. cit., p. 667.

CAPÍTOL 9. DONES OBRERES, DONES NEGRES I LA HISTÒRIA DEL MOVIMENT SUFRAGISTA

El gener de 1868, quan Susan B. Anthony va publicar el primer número de *Revolution*, les dones treballadores, l'ingrés massiu de les quals en l'àmbit del treball acabava de produir-se, havien començat a defensar visiblement els seus drets. Durant la guerra civil, el nombre de dones blanques que treballava fora de casa havia assolit cotes desconegudes fins llavors. En 1870, encara que el 70% de les treballadores eren empleades domèstiques, una de cada quatre treballadores no agrícoles era dona.¹ Dins de la indústria de la confecció, ja hi havia majoria de dones. En aquesta època, el moviment obrer era un poder econòmic immers en un procés accelerat de creixement i estava integrat ni més ni menys que per trenta sindicats organitzats a escala nacional.²

No obstant això, dins del moviment obrer, la influència del masclisme era tan poderosa que únicament les organitzacions tabaqueres i del sector de la impremta s'havien obert a les dones. Així i tot, algunes treballadores van intentar organitzar-se. Durant la guerra civil i en el període immediatament posterior, les dones del ram de la confecció constituïen el grup més nombrós de totes les que treballaven fora de casa. Quan van començar a organitzar-se, l'esperit de sindicació es va estendre des de Nova York fins a Boston i Filadèlfia i va arribar a totes les ciutats importants on floria la indústria de la confecció. Quan en 1866 es va fundar el Sindicat Nacional del Treball (*National Labor Union*, NLU), els delegats hagueren forçosament de reconèixer els esforços de les treballadores en aquest sector. A iniciativa de William Sylvis, la convenció va resoldre fer costat no sols a les «descendents de les faenes agrícoles»³ —com es deia a les costureres—, sinó la sindicació general de les dones i la plena igualtat de salari.⁴ Quan aquest sindicat es va tornar a reunir en 1868 i va escollir Sylvis com a president, la presència de diverses dones entre els delegats, com ara Elizabeth Cady Stanton i Susan B. Anthony, va obligar la convenció a aprovar resolucions més contundents i, en general, a tractar la causa dels drets de les dones treballadores amb més serietat que fins aleshores.

En la convenció fundacional del Sindicat Nacional de Treballadors de Color (*National Colored Labor Union*, NCLU) les dones van ser acollides amb els braços oberts. Tal com van explicar els obrers negres en una de les resolucions, no volien cometre «els mateixos errors en què fins ara han incorregut els nostres conciutadans blancs en ignorar les dones».⁵ Aquesta organització obrera negra, creada arran de les polítiques excloents dels grups obrers blancs, va demostrar amb la pràctica estar més seriosament compromesa amb els drets de les dones treballadores que els seus homòlegs i predecessors blancs. Mentre que l'NLU s'havia limitat a aprovar resolucions en les quals es donava suport a la igualtat de les dones, l'NCLU va triar una dona, Mary S. Cary,⁶ per a ocupar un lloc en el

¹ R. BAXANDALL et al. (ed.), *America's Working Women: A Documentary History - 1600 to the Present*, op. cit., p. 83.

² *Ibidem*.

³ B. WERTHEIMER, *We Were There: The Story of Working Women in America*, op. cit., p. 161.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Philip S. FONER, *Organized Labor and the Black Worker 1619-1973*, Nova York, International Publishers, 1973, p. 34 n.

⁶ *Ibidem*.

comitè executiu on es dissenyaven les línies polítiques generals de l'organització. Públicament, Susan B. Anthony i Elizabeth Cady Stanton no van atorgar cap reconeixement als mèrits antisexistes de l'organització obrera negra. Probablement, estaven massa aqueferades en la batalla sufragista per a prendre nota d'aquest important avanç.

En el primer número del diari *Revolution* d'Anthony, finançat pel demòcrata racista George Francis Train, el missatge fonamental era que les dones havien de reclamar el dret al vot. Segons es desprenia de les seues pàgines, una vegada que el sufragi femení fora realitat, s'inauguraria una nova era per a les dones que significaria el triomf final de la moralitat per a tota la nació.

Mostrarem que les urnes asseguraran a les dones una posició i un salari igual al dels homes en el món del treball; que els obriran les portes de l'escola, de la universitat, de les professions i de totes les oportunitats i els avantatges de la vida; que tindran a les mans la força moral per a aplacar, en cada racó, la propagació del crim i de la misèria.⁷

Encara que sovint tenia l'atenció massa concentrada en el vot, *Revolution* va tenir un paper important en les lluites de les treballadores durant els dos anys de vida que tingué. A les seues pàgines apareixia insistentment la demanda de la jornada de vuit hores i també el lema antisexista "la mateixa faena, el mateix salari". Des de 1868 fins a 1870, les treballadores, especialment a Nova York, podien confiar en *Revolution* perquè publicara les seues reivindicacions i també perquè donara suport a les seues vagues, estratègies i objectius.

La implicació d'Anthony en les lluites obreres de les dones durant el període postbèl·lic no es va limitar a la solidaritat periodística. Durant el primer any de la publicació del seu diari, ella i Stanton van usar les oficines de *Revolution* per a organitzar les dones que treballaven a les impremtes en l'Associació de Dones Treballadores (Working Women's Association). Poc de temps després, el Sindicat Nacional d'Impremta (National Typographer) es va convertir en el segon sindicat que va admetre dones com a membres i, a les oficines de *Revolution*, es va crear el Sindicat d'Impremta de Dones (Women's Typographical Union), Local 1.⁸ Posteriorment, gràcies a la iniciativa de Susan B. Anthony, es va fundar una segona organització entre les dones del ram de la confecció anomenada Associació de Dones Treballadores (Working Women Association).

Encara que tant Susan B. Anthony com Elizabeth Cady Stanton i els seus col·legues en el diari van fer importants contribucions a la causa de les treballadores, en realitat mai no van acceptar el principi sobre el qual es fundava el sindicalisme. Així com en èpoques anteriors no havien estat disposades a reconèixer que l'alliberament negre podia requerir una prioritat transitòria sobre els seus propis interessos com a dones blanques, en aquesta conjuntura no van abraçar els principis fonamentals d'unitat i de solidaritat de classe sense els quals el moviment obrer hauria quedat impotent. Als ulls de les sufragistes, la *dona* era el criteri decisiu, de manera que, si podia beneficiar la causa de les dones, no era incorrecte que, per exemple, aquestes actuaren com a rebentavagues en una vaga promoguda pels obrers homes del seu sindicat. En 1869, Susan B. Anthony va ser exclosa de la

⁷ "The Ballot-Bread, Virtue, Power", *Revolution* (8 de gener de 1868). Citat en William L. O'NEILL, *Everyone Was Brave: The Rise and Fall of Feminism in America*, Chicago, Quadrangle, 1971, p. 19.

⁸ B. WERTHEIMER, *We Were There: The Story of Working Women in America*, op. cit., p. 166 i 167.

convenció del Sindicat Nacional del Treball perquè instà les dones tipògrafes a fer d'esquirols.⁹ En aquesta convenció, Anthony va declarar en defensa seua que:

[...] en aquest món els homes sofreixen greuges considerables a causa de la relació existent entre el treball i el capital, però aquests greuges, quan es comparen amb els greuges sofrits per les dones, a qui les empreses i el món professional despatxen amb un cop de porta, no són ni un gra de sorra en un desert.¹⁰

La postura adoptada per Anthony i Stanton durant aquest període era sorprenentment similar a la posició que van mantenir les sufragistes contràries als drets de les persones negres dins de l'Associació per la Igualtat de Drets. Anthony i Stanton arremetien contra els homes de la classe obrera de manera paral·lela a com havien atacat els homes negres quan es van adonar que els antics esclaus podrien rebre el dret al vot abans que les dones blanques. Stanton insistia que l'exclusió de l'NLU demostrava «allò que *Revolution* no s'havia cansat de repetir, és a dir, que el pitjor enemic del sufragi femení sempre estarà entre les classes dels homes obrers».¹¹

La *dona* era el criteri, però no totes les dones semblaven complir-lo. Per descomptat, les dones negres eren pràcticament invisibles dins de la prolongada campanya a favor del sufragi femení. Respecte a les treballadores blanques, al principi els esforços organitzatius i militants de les seues germanes de classe obrera probablement van impressionar les líders sufragistes. Però, tal com es va revelar posteriorment, les mateixes treballadores no van abraçar amb entusiasme la causa del sufragi femení. Encara que Susan B. Anthony i Elizabeth Cady Stanton van persuadir diverses líders obreres per a protestar contra la privació del dret al vot a les dones, la massa de les treballadores estava massa preocupada pels seus problemes immediats —salari, durada de la jornada, condicions laborals, etc.—per a lluitar per una causa que els semblava terriblement abstracta. En opinió d'Anthony:

El gran avantatge particular que tenen els obrers d'aquesta república és que el fill del ciutadà més humil, negre o blanc, té les mateixes oportunitats que el fill del ciutadà més ric del país.¹²

Susan B. Anthony mai no hauria afirmat una tal cosa si haguera estat familiaritzada amb la realitat de les famílies de la classe obrera. Com molt bé sabien les dones treballadores, els seus pares, germans, marits i fills que exercien el dret a votar continuaven sent miserablement explotats pels adinerats patrons. La igualtat política no obria la porta a la igualtat econòmica.

«La dona vol el pa, no la papereta»,¹³ era el títol del discurs que Susan B. Anthony solia pronunciar quan buscava sumar més dones treballadores a la lluita pel sufragi. Com el mateix títol indica, s'hi criticava la tendència d'aquestes dones a concentrar-se en les ne-

⁹ "Proceedings, National Labor Union, August 1869", *Workingman's Advocate* VI, 5 (4 de setembre de 1869). Citat en R. BAXANDALL et al. (ed.), *America's Working Women: A Documentary, History - 1600 to the Present*, op. cit., p. 109-114.

¹⁰ *Ibidem*, p. 113.

¹¹ W. L. O'NEILL, *Everyone Was Brave: The Rise and Fall of Feminism in America*, p. 20.

¹² Ida HUSTED HARPER, *The Life and Work of Susan B. Anthony*, vol. 2, Indianàpolis, 1898. Citat en Miriam SCHNEIR, *Feminism: The Essential Historical Writings*, Nova York, Vintage Book, 1972, p. 139-140.

¹³ M. SCHNEIR, *Feminism: The Essential Historical Writings*, op. cit., p. 138-142.

cessitats immediates. Però, naturalment, elles buscaven solucions tangibles als seus problemes econòmics immediats i en poques ocasions s'aconseguia mobilitzar-les amb la promesa sufragista que el vot els permetria aconseguir la igualtat amb els homes, explotats i abatuts, de la seua mateixa classe. Fins i tot les integrants de l'Associació de Dones Treballadores, organitzada per Anthony a les oficines del seu diari, van optar per abstenir-se de lluitar pel sufragi. «La senyora Stanton anhelava tenir una associació d'obreres sufragistes», explicava la primera vicepresidenta d'aquella associació:

Es va sotmetre a vot i es va descartar. Va haver-hi un moment en el qual la societat va integrar més de cent treballadores, però com que en la pràctica no es va fer res per millorar les seues condicions, a poc a poc es van anar retirant.¹⁴

Al principi de la seua carrera com a líder de la defensa dels drets de les dones, Susan B. Anthony va arribar a la conclusió que les urnes contenien l'autèntic secret de l'emancipació femenina i que el sexisme, en si mateix, era molt més opressiu que la desigualtat de classe i que el racisme. Anthony considerava que «l'oligarquia més odiosa mai establida sobre aquest planeta»¹⁵ era el domini dels homes sobre les dones:

Una oligarquia de la riquesa en la qual el ric governe el pobre, una oligarquia del saber en la qual els instruits governen els ignorants o, fins i tot, una oligarquia de la raça en la qual els anglosaxons dominen els africans es podria suportar; però aquesta oligarquia del sexe que converteix pares, germans, marits i fills en oligarques sobre mares i germanes, sobre mullers i filles en cada llar i que institueix tots els homes en sobirans i totes les dones en súbdites condueix a la discòrdia i la insubordinació en cada casa de la nació.¹⁶

Aquesta adhesió incondicional al feminisme manifestada per Anthony era, a més, un reflex fidel de la ideologia burgesa. I, probablement, els poders engegadors de la ideologia feien que fora incapaç d'entendre que les treballadores, igual que les dones negres, estaven essencialment unides als homes amb els quals compartien l'explotació de classe i l'opressió racista, que no discriminen per sexe. Tot i que era realment necessari combatre el comportament sexista dels homes de la seua mateixa classe i de la seua mateixa raça, l'autèntic enemic, l'enemic comú, era l'amo, el capitalista o qualsevol que fora responsable dels salaris miserables, de les condicions laborals insuportables i de la discriminació sexista i racista que sofrien en la faena.

Les obreres no van enarborar en massa la bandera del sufragi fins als primers anys del segle XX, quan a través de la lluita van forjar les seues pròpies raons per a reivindicar el dret al vot. Aquest dret va començar a adquirir una rellevància especial en la seua lluita a partir del moment en què les obreres de la indústria tèxtil de Nova York es declararen en vaga en la coneguda *Insurrecció de les 20.000* durant l'hivern de 1909-1910. Tal com van començar a argumentar les líders obreres, les dones podrien usar el vot per a exigir millors salaris i millores en les condicions laborals. El sufragi femení serviria com una arma poderosa de la lluita de classes. Després que el tràgic incendi a la fàbrica tèxtil Triangle

¹⁴ "Proceedings, National Labor Union, August 1869", *op. cit.* Citat en R. BAXANDALL et al. (ed.), *America's Working Women: A Documentary, History - 1600 to the Present*, *op. cit.*, p. 109-114.

¹⁵ "Susan B. Anthony's Constitutional Argument", 1873. Citat en A. KRADITOR (ed.), *Up from the Pedestal: Selected Writings in the History of American Feminism*, *op. cit.*, p. 249.

¹⁶ *Ibidem*.

Shirtwaist de Nova York haguera segat la vida de 146 dones, es va fer evident d'una manera dramàtica que calia una legislació que prohibira les condicions de risc en què treballaven les dones.¹⁷ En altres paraules, les treballadores necessitaven el vot a fi de garantir la seua pròpia supervivència.

La Lliga Sindical de Dones (Women's Trade Union League) va instar la creació de les Lligues d'Assalariades pel Sufragi (Wage Earners' Suffrage Leagues). Una dirigent de la Lliga Sufragista de Nova York, Leonora O'Reilly, va articular, des d'una perspectiva obrera, una poderosa defensa del dret de les dones a votar. Encara que la seua argumentació anava dirigida als polítics oposats a la demanda del sufragi, també s'hi qüestionava la legitimitat del culte a la maternitat imperant en aquell període.

Segurament ens diuen que el nostre lloc és a casa. En aquest país som vuit milions les dones que hem d'absentar-nos de casa cada dia per tal de guanyar-nos el pa, i venim a dir-los que encara que treballem als tallers, a les mines, a les fàbriques i a les societats mercantils, no tenim la protecció que hauríem de tenir. Han promulgat lleis per a nosaltres, però les lleis que han redactat no ens han ofert cap benefici. Any rere any les treballadores s'han dirigit a les cambres legislatives de tots els estats i han intentat exposar-los la qüestió de la seua necessitat.¹⁸

Leonora O'Reilly i les seues germanes treballadores van proclamar que a partir d'aquest moment lluitarien pel vot i que, de fet, l'utilitzarien com a arma per a destituir dels seus càrrecs tots els legisladors compromesos amb els grans negocis. Les treballadores exigien el dret al sufragi com una arma que les ajudaria en la lluita de classes que es lliurava en aquells moments. Aquesta nova perspectiva dins de la campanya per al sufragi femení demostrava la influència creixent que anava adquirint el moviment socialista. De fet, les dones socialistes van aportar nova energia al moviment sufragista i van defensar una visió de la lluita que naixia de les experiències de les seues germanes obreres.

Dels vuit milions de dones que integraven la força de treball durant la primera dècada del segle XX, més de dos milions eren negres. Com a dones que patien els impediments entrelaçats de sexe, classe i raça, posseïen un poderós argument per a reivindicar el dret al vot. No obstant això, el racisme havia penetrat tan profundament en el moviment sufragista de dones que les portes mai no van estar realment obertes per a elles. Les polítiques excloents de l'Associació Nacional Americana pel Sufragi Femení no van dissuadir totalment les dones negres d'alçar la reivindicació del vot. Ida B. Wells, Mary Church Terrell i Mary McCleod Bethune van estar entre les sufragistes negres més conegudes.

¹⁷ El sector de la confecció era on hi havia les pitjors condicions laborals. Estava caracteritzat per un sistema de contractació a preu fet que feia que dones, principalment, però també homes i xiquets, la majoria immigrants, treballaren fins a 17 hores al dia en llocs tancats, tallers plens de vapor i mal il·luminats. Quan es va produir l'incendi a la fàbrica Triangle, el 25 de març de 1911, els propietaris ni tan sols sabien quantes persones hi havia treballant a l'interior. Aquest incendi es va fer famós no sols per l'elevat nombre de víctimes, sinó per l'onada de revoltes que el van succeir en protesta per les condicions laborals en tota la ciutat. Aquell mateix dia, 400 persones van abandonar el seu lloc de treball. La Lliga Sindical de Dones (Women's Trade Union League) va instar perquè es declarara dia de dol oficial, va prendre la iniciativa en la investigació dels fets i aconseguí que el governador de l'estat creara una comissió d'investigació sobre les condicions de treball a les fàbriques i, immediatament, va convocar una reunió a la qual acudiren milers de treballadors del ram i en què es va decidir convocar una vaga general. Durant 13 setmanes, conegudes com la *Insurrecció de les 20.000*, hi hagué arreu de la ciutat protestes i aturades laborals. Vuit mesos més tard, els tribunals van absoldre els propietaris de la fàbrica, malgrat que totes les portes de l'edifici estaven tancades amb clau, incloent-hi la d'emergència, «a fi d'evitar les pèrdues de mercaderies» a les mans dels treballadors. La comissió d'investigació va assumir la tasca de preparar un projecte pioner de legislació sobre condicions de seguretat en el treball que es va aprovar cinc anys després [n. de la t.].

¹⁸ H. HARPER (ed.), *History of Woman Suffrage*, vol. 5, *op. cit.*, p. 352.

Margaret Murray Washington, una de les figures més importants de l'Associació Nacional de Dones de Color, confessava que «personalment, el sufragi femení no m'ha amoïnat mai». ¹⁹ Aquesta indiferència espontània bé podia haver sigut una reacció davant de la postura racista de la NAWSA, perquè Washington també sostenia:

Les dones de color, de manera molt semblant als homes de color, són conscients que si ha d'arribar el dia en què hi haja igualtat davant la justícia i transparència en la protecció dels tribunals en tots els territoris i per a totes les races, llavors haurà d'haver-hi una igualtat d'oportunitats per a les dones, com també per als homes, a l'hora d'expressar les seues preferències mitjançant el vot. ²⁰

Com Washington indica, els clubs que integraven l'Associació Nacional de Dones de Color van crear una Oficina del Sufragi per a impartir coneixements als seus membres sobre assumptes relacionats amb el govern, «de manera que les dones puguen estar preparades per a gestionar el vot de manera intel·ligent i sàvia». ²¹ Tot el moviment dels clubs de dones negres estava imbuït de l'esperit del sufragi femení i, malgrat el rebuig que havien rebut per part de la NAWSA, no van deixar de defensar el dret de les dones a votar. Quan la Federació Nord-oriental Negra de Clubs (Black Northeastern Federation of Clubs) va sol·licitar, tardanament —en 1919, just un any abans de la victòria—, ser admesa com a membre de la NAWSA, la resposta de la direcció va consistir en una rèplica del rebuig que Susan B. Anthony havia dispensat a les dones sufragistes negres vint-i-cinc anys abans. Quan aquesta federació li va comunicar que no podia satisfer la seua sol·licitud, la líder de la NAWSA explicava que:

[...] si en aquest moment crític es propaga pels estats meridionals la notícia que aquesta associació acaba d'admetre una organització de 6.000 dones de color, les seues enemigues podrien retirar-li el suport, i això comportaria la derrota segura de l'esmena. ²²

Malgrat tot, les dones negres van secundar la batalla pel sufragi fins a l'últim moment.

A diferència de les seues germanes blanques, les dones negres sufragistes van gaudir del suport de molts homes de la seua raça. Igual que en el segle XIX un home negre, Frederick Douglass, va ser el defensor més prominent de la igualtat de les dones, en el segle XX, W. E. B. DuBois va emergir com el defensor més important del sufragi femení. DuBois va escriure un article satíric sobre la marxa a Washington a favor del sufragi organitzada en 1913, on descrivia els homes blancs que esbroncaren i colpejaren les persones que van participar-hi —més d'un centenar van resultar ferides— com els defensors de «les glorioses tradicions de la masculinitat anglosaxona». ²³

No va ser gloriós? No l'envaeix a vostè la vergonya de ser un simple negre quan els líders de la civilització fan tan grans gestes? No fa que vostè “s'averگویسca de la seua raça”? No fa que vostè “vulga ser blanc”? ²⁴

¹⁹ G. LERNER, *Black Women in White America: a Documentary History*, *op. cit.*, p. 146.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² A. KRADITOR (ed.), *The Ideas of Woman Suffrage Movement*, *op. cit.*, p. 169.

²³ W. E. DUBOIS, *A.B.C. of Color*, Nova York, International Publishers, 1963, p. 56.

²⁴ *Ibidem*, p. 57.

Per concloure l'article amb una nota de serietat, DuBois citava les paraules d'una de les dones blanques que participà en la marxa en què deia que els homes negres s'havien mostrat unànimement respectuosos. Dels milers d'homes negres que van assistir com a espectadors a aquesta marxa «cap ni un no va ser agressiu o groller [...]. La diferència entre ells i aquests blancs insolents i maleducats era notable».²⁵

Les organitzadores blanques d'aquest acte, en el qual els espectadors masculins més receptius eren negres, van establir una rígida segregació racial entre les dones que hi van participar. Fins i tot, en deferència a les dones blanques del Sud, van arribar a donar instruccions a Ida B. Wells perquè abandonara el contingent d'Illinois i marxara amb el grup segregat de dones negres.

La petició es va formular públicament durant l'assaig general del contingent d'Illinois, i mentre la senyora Barnett (Ida Wells) recorria la sala amb els ulls en cerca de suport, les dames debatien la qüestió dels principis i la conveniència i, clarament, la majoria opinava que no havien de predisposar les persones del Sud contra el sufragi.²⁶

No obstant això, Ida B. Wells no tenia per costum acatar ordres racistes i, quan va arribar el moment de la marxa, es va incorporar al bloc d'Illinois.

Com a home defensor del sufragi femení, W. E. B. DuBois no tenia competidor ni entre els homes negres ni entre els blancs. La seua militància, l'eloqüència i la coherència de les seues nombroses crides van provocar que molts contemporanis el consideraren el defensor de la igualtat política de les dones més destacat de l'època. Les crides de DuBois causaven gran efecte no sols per la lucidesa i pels dots de persuasió, sinó també perquè hi havia una relativa absència de connotacions masclistes. Tant en els discursos com en els articles es mostrava complagut pel progressiu augment de dones negres que ocupaven posicions de poder, ja que elles «es van desplaçant, en silenci però sense parar, cap al lideratge intel·lectual de la raça».²⁷ Encara que alguns homes degueren interpretar aquest poder creixent de les dones com un fet alarmant, W. E. B. DuBois sostenia, per contra, que aquesta situació feia especialment urgent ampliar el dret al vot a les dones negres. «Concedir-los el vot no serà una mera duplicació del nostre vot i de la nostra veu en la nació», sinó que conduirà a una «vida política més sòlida i més normalitzada».²⁸

En 1915 es va publicar un article escrit per DuBois titulat "Votes for Women: A Symposium by Leading Thinkers in Colored America" ("Vots per a les dones: un simposi dels pensadors més prominents de l'Amèrica de color") en *The Crisis*.²⁹ El contingut d'aquest article era la transcripció de les sessions d'un fòrum entre els participants del qual hi havia jutges, sacerdots, professors d'universitat, càrrecs polítics, líders de l'Església i educadors. Charles W. Chesnutt, el reverend Francis J. Grimke, Benjamin Brawley i l'honorable Robert H. Terrell van ser alguns dels molts homes defensors del sufragi femení que van exposar la seua opinió en aquest fòrum. Entre les dones que hi van assistir hi havia Mary Church Terrell, Anna Jones i Josephine St. Pierre Ruffin.

²⁵ *Ibidem*, p. 58.

²⁶ A. S. KRADITOR, *The Ideas of the Woman Suffrage Movement*, *op. cit.*, 168.

²⁷ "Editorial", *The Crisis* IV (setembre de 1912), p. 234. Citat en H. APTHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, *op. cit.*, p. 56.

²⁸ *Ibidem*, p. 56-57.

²⁹ *The Crisis*, X, agost de 1915, p. 178-179. Citat en H. APTHEKER, *A Documentary History of the Negro People in the United States*, vol. 1, *op. cit.*, p. 94-116.

La gran majoria de les dones que van participar en el simposi sobre el sufragi femení estaven afiliades a l'Associació Nacional de Dones de Color. Curiosament, en les seues declaracions va haver-hi poques invocacions a l'argument més popularitzat entre les sufragistes blanques segons el qual la *naturalesa especial* de les dones, la seua domesticitat i innata moralitat els atorgaven un dret especial al vot. Encara que hi hagué una excepció destacada. Nannie H. Burroughs, educadora i líder de l'Església, va portar tan lluny la tesi de la moralitat femenina que va suggerir la superioritat absoluta de les dones negres sobre els homes de la seua raça. Burroughs va insistir que les dones necessitaven el vot perquè ells havien *malgastat i malvenut* aquesta valuosa arma.

La dona negra [...] necessita el vot per a recuperar, mitjançant un ús assenyat d'aquest vot, allò que l'home negre ha perdut pel mal ús que n'ha fet. La dona negra és necessària per a rescatar la seua raça [...]. La comparació amb l'home de la seua raça, en qüestions morals, és deplorable. La dona negra assumeix les càrregues de l'església i de l'escola i suporta molt més a banda de les càrregues econòmiques de la casa.³⁰

De la dotzena de dones que aproximadament van participar-hi, Burroughs va ser l'única que va assumir una posició basada en l'espinos argument que les dones eren moralment superiors als homes, per descomptat, i suggerí que eren inferiors a ells en la majoria dels altres aspectes. Mary Church Terrell va parlar sobre "Woman Suffrage and Fifteenth Amendment" ("El sufragi femení i la quinzena esmena"), Anna Jones sobre "Woman Suffrage and Social Reform" ("El sufragi femení i la reforma de la societat") i Josephine St. Pierre Ruffin va exposar la seua pròpia experiència històrica en la campanya pel sufragi femení. Les ponències d'altres oradores es van centrar en les obreres, en l'educació, en la infància i en la vida als clubs. En concloure les seues observacions sobre "Women and Colored Women" ("Dones i dones de color"), Mary Talbert va sintetitzar l'admiració per les dones negres que s'havia reflectit durant tot el simposi:

Per la seua situació específica, les dones de color han adquirit una gran capacitat d'observació i de judici, i aquests són, exactament, la classe d'atributs que avui són particularment necessaris per a la construcció de la nació ideal.³¹

Les dones negres havien demostrat estar més que disposades a contribuir amb aquella «lúcida capacitat d'observació i de judici» a la creació d'un moviment multiracial a favor dels drets polítics de les dones. Però van ensopegar a cada pas amb la traïció, el menyspreu i el rebuig de les líders del moviment sufragista delimitat per les dones de pura raça blanca. Per a elles, com també per a les dones blanques dels clubs femenins, quan arribava el moment d'atraure el suport del Sud amb un rostre blanc, les dones negres es reduïen a simples unitats prescindibles. Pel que fa a la mateixa campanya, tot indica que totes aquelles concessions a les dones del Sud, fet i fet, no van significar molta diferència. En el moment de l'escrutini dels vots sobre la quinzena esmena, els estats meridionals encara estaven alineats en el bloc opositor i, de fet, gairebé aconseguen frenar l'aprovació d'aquesta esmena.

³⁰ *Ibidem*, p. 108 i seg.

³¹ *Ibidem*, p. 104.

Després de la tan esperada victòria del sufragi femení, les dones negres al Sud van veure com els impediéssien violentament exercir el seu dret recentment adquirit. En llocs com Orange County (Florida), les dones negres i els seus fills van sofrir el dolor i la mort provocades per la irrupció de la violència del Ku Klux Klan. En altres llocs es van usar mètodes més pacífics per a vetar-los l'exercici del seu nou dret. Per exemple, a Americus (Geòrgia):

[...] més de 250 dones de color van acudir a les urnes a votar però o bé les van expulsar del local o bé els presidents de la mesa electoral es van negar a recollir els seus vots.³²

No es va sentir cap crit de protesta en les files del moviment que tan ferventment havia lluitat per la concessió del vot a les dones.

³² *Ibíd.*, p. 314-315